

21. YÜZYILDA ULUSLARARASI GÖÇ - III

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
YAYINEVİ

Yeditepe Üniversitesi Yayınevi: 19

21. Yüzyılda Uluslararası Göç - III

@Yeditepe Üniversitesi Yayınevi, 2018

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince Yeditepe Üniversitesi Yayınevi'ne aittir. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının izni alınmadan hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

ISBN: 978-975-307-083-6

İstanbul, 2018

Yeditepe Üniversitesi Yayınevi

Yeditepe Üniversitesi

İnönü Mah. Kayışdağı Cad. 26 Ağustos Yerleşimi 34755
Ataşehir İstanbul

press@yeditepe.edu.tr

0216 578 00 00 / 3716

Yayıncı sertifika no: 30333

Sorumlu Editör: Didem Bayındır Yenici

Editör: Özge Özgür Sarıoğlu

Sayfa Tasarımı: Savaş Yıldırım

21.YÜZYILDA ULUSLARARASI GÖÇ KONFERANSI

Yeditepe Üniversitesi Küresel Eğitim ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (KEKAM) tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenecek olan “21. Yüzyılda Uluslararası Göç” konferansı, alanında önde gelen akademisyen ve uzmanların katılımıyla 10-11 Ekim 2018 tarihlerinde Yeditepe Üniversitesi’nde gerçekleştirilecektir.

Konferansın amacı, Türkiye başta olmak üzere, 21. Yüzyılda dünyanın pek çok ülkesini ilgilendiren uluslararası göç hareketlerinin siyasi, iktisadi, hukuki ve sosyolojik boyutlarının tartışılmasıdır. Konferans, farklı disiplinlerde çalışan akademisyenler ile kamu ve sivil toplum örgütlerinde çalışan uzmanları bir araya getirerek, araştırma, fikir ve deneyim paylaşımını sağlamayı hedeflemektedir. Uluslararası göç hareketleri, mülteci sorunu, uluslararası göç ve güvenlik, düzensiz göç, göçmen kaçakçılığı, göç politikaları, emek göçü, zorunlu göç, beyin göçü, göç ve kültür, göçmen entegrasyonu, göç ve kadın, göçmen sağlığı, diaspora ve azınlık çalışmaları, göç ve kalkınma, göç ve ekonomi gibi konular konferansın ana başlıklarını oluşturmaktadır.

2016 yılından bu yana düzenlediğimiz konferanslarda bilimsel kurulumuz tarafından seçilen bildiriler 2016 ve 2017 yıllarında uluslararası kitap haline getirilmiştir. 2016 yılı konferansında seçilen bildiriler Cambridge yayınevi tarafından “International Migration in the 21st Century: Problems and Solutions” başlığı altında yayımlanmış olup 2017 yılı konferansında seçilen bildiriler ise Lexington yayınevi tarafından yayımlanacaktır. Ayrıca diğer bildirilerden bazıları Yeditepe Üniversitesi İ.İ.B.F. dergisi CONRESS’te yayımlanmıştır.

INTERNATIONAL MIGRATIONS IN THE XXIst CENTURY-III

INTERNATIONAL CONFERENCE

The third conference organized by the Research Center of Global Education and Culture of Yeditepe University will be conducted on the theme “International Migration in the XXIst century” with the participation of academicians and international migration specialists. The conference will take place on the 10-11 October 2018, in the Yeditepe University in Istanbul.

The purpose of the conference is discussing social, economic, judicial and sociological perspectives of the international migration movements which concern especially Turkey and many countries of the world in the 21st century. The conference aims to provide sharing of researches, ideas and experiences by gather academicians from different disciplines and experts who work for civil and non-governmental organizations. The topics of the conference will be: international migration, the refugee problem, international migration and the security problem, illegal migration, smuggling of migrants, migration policies (at state and institutional level), brain drain, forced migration, labor migration, migration and culture, the integration of migrants, women migrant, diasporas and minorities, migration and development, etc. These topics are provided as an indication, any work falling under the theme “International Migration in XXIst Century” will be welcome.

Following KEKAM’s annual conference series since 2016, the papers which were choose by our scientific community gathered as an international books in 2016 and 2017. 2016 conference’s chosen papers published under the title of “International Migration in the 21st Century: Problems and Solutions” by Cambridge Scholars Publishing, likewise the papers of 2017 International Migration Conference will be published by Rowman & Littlefield Publishing Group- Lexington Books in the end of 2018. Additionally, some of the other papers of the conference published in Yeditepe University Faculty of Economics and Administrative Sciences’ journal CONRESS.

BİLİMSEL KURUL

Prof. Dr. Ayhan Kaya, Bilgi Üniversitesi

Prof. Dr. Catherine Wihtol de Wenden, SciencePo Paris

Prof. Dr. Elçin Kürşat, Yeditepe Üniversitesi

Prof. Dr. Georges Prevelakis, Sorbonne Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim Sirkeci, Regent University

Prof. Dr. Méropi Anastassiadou, Inalco

Prof. Dr. Murat Erdoğan, Türk-Alman Üniversitesi

Prof. Dr. Nuray Ekşi, Yeditepe Üniversitesi

Prof. Dr. Tülay Baran, Yeditepe Üniversitesi

Doç. Dr. Beyza Tekin, Galatasaray Üniversitesi

Doç. Dr. Didem Damış, Galatasaray Üniversitesi

Doç. Dr. Gökçe Bayındır Goularas, Yeditepe Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Murat Yüceşahin, Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Süheyla Balkar Bozkurt, Galatasaray Üniversitesi

Doç. Dr. Şirin Dilli, Giresun Üniversitesi

Doç. Dr. Ulaş Sunata, Bahçeşehir Üniversitesi

Dr.Öğr.Üyesi Gizem Alioğlu Çakmak , Yeditepe Üniversitesi

Dr.Öğr.Üyesi Işıl Zeynep Turkan İpek, Yeditepe Üniversitesi

Dr. Léa Lemaire, University of Luxembourg (Fransa)

Dr.Öğr.Üyesi Selin Türkeş Kılış, Yeditepe Üniversitesi

DÜZENLEME KURULU

Doç. Dr. Gökçe Bayındır Goularas – KEKAM Müdürü

Dr. Öğr. Üyesi Işıl Zeynep Turkan İpek – KEKAM Müdür Yardımcısı

Ayşe Betül Nuhoglu – Burslu Doktora Öğrencisi

Edanur Önel – Burslu Yüksek Lisans Öğrencisi

Nihan Kocaman – Burslu Doktora Öğrencisi

Şafak Yüca – Burslu Yüksek Lisans Öğrencisi

DAVETLİ KONUŞMACILAR

(Alfabetik Sıraya Göre)

Mülteci Krizinin Yönetimi Alanındaki İş Birliğinin Türkiye - AB İlişkilerine Etkisi

Doç. Dr. Beyza Tekin – Galatasaray Üniversitesi

Bu çalışma AB - Türkiye ilişkilerini, mülteci krizi karşısında geliştirilen işbirliği girişimlerinden yola çıkarak değerlendirmeyi amaçlıyor. Çalışmada, 2013 Türkiye - AB Geri Kabul Anlaşmasıyla, 18 Mart 2016 tarihinde bu anlaşmaya işlerlik kazandırma amacıyla Türkiye - AB arasında varılan Mutabakat ve arkasından yaşanan gelişmelerin Türkiye - AB ilişkilerine etkileri tartışılıyor. Söz konusu Mutabakatla oluşturulan düzensiz göç yönetimi ve sığınmacı iade rejiminin, hem hedefleri, hem de yönetsel sorunları nedeniyle ciddi eleştirilere maruz kaldığını biliyoruz. Bu düzenlemelerin, AB'nin yakın çevresine 'Avrupalı' veya 'kozmpolit' değerlere dayalı politikalar, normlar ihraç eden, başarılı bir 'norm girişimcisi' olduğu iddialarını ciddi anlamda zayıflattığı açık. Genel olarak, AB'nin ulus-üstü düzeyde yürüttüğü ortak göç ve sığınma politikalarının kozmpolit Avrupa fikrine inananların beklentilerinin aksine sonuçlar doğurduğu görülüyor. Yerleşik uluslararası normlara ve temel insan haklarına uygunluğu ciddi anlamda tartışmalı bir sığınmacı iade rejimini hayata geçiren 18 Mart 2016 Mutabakatını çevreleyen koşulluluk dizgesi değerlendirildiğinde, bu düzenlemenin ve uzlaşmanın ardından yaşanan gelişmelerin iddia edilenin aksine Türkiye'nin tam üyelik perspektifine ve AB ile ilişkilerine zarar verdiği sonucuna varılabilir.

***

Migrants and Refugees: Europe in the World and How the World Sees Europe

Prof. Dr. Catherine Wihtol de Wenden - SciencePo Paris (Fransa)

The world is moving. During the last forty years, international migration has been multiplied by 4, from 77 millions in 1975 to 258 now, as well as internal migrants (740 millions). China itself has 240 millions of internal migrants and half of them are illegal. This globalisation of migrations, defined by the involvement of quite all countries in this process of departure, arrival and transit, is paradoxically accompanied by a regionalisation process: in all regions in the world, there are more migrants coming from the same region than coming from other parts of the world: this trend is due to the emerging presence of new comers alike refugees, women, unaccompanied minors, environmentally displaced migrants, internally displaced people who rarely go far. This regionalisation of migration can be observed in all regions in the world (Euro-Mediterranean, Northern Americas, Southern America, Russia, Turkey, Gulf countries, Sub-Saharan Africa, South-East Asia, Australia). In the past, the Europeans were many among the migrants in some of these regions. Europe has become a continent of immigration even if it meets difficulties to accept this reality. With 77, 8 millions of migrants, Russia and Ukraine included, Europe has become during these last thirty years one of the first destinations in the world. But immigration does not belong to European identity, nor to national identities in European countries, while emigration is part of many diasporic identities in European countries, because European used in the past to migrate all over the worlds for various reasons. This situation, along with the crisis of European values of solidarity and human rights in a period of economic crisis, explains the reluctance of many European countries,

mostly at east, to welcome new comers and to accept with trust the proposal of Brussels of burden sharing. Europe has been confronted with one of its major migration challenges with the refugee crisis of 2015 because it difficultly thinks about itself as an immigration continent and because the public opinion has been worked during years by the rise of extreme rightist movements and parties hostile to migration and refugees.

***

A New Form of Extremism: New-Salafism Among Migrants in Germany

Prof. Dr. Elçin Kürşat Coşkun - Yeditepe Üniversitesi

Although the jihad-oriented Salafists make up only 0,01 of Muslims in Germany, they constitute an immense potential danger for the inner security. Among the three major groups within the new-Salafism, the Purists are non-political and non-militant. The politically oriented group does not also see violence as an instrument to achieve their goals. But for example, ca. 700 returners in Lower Saxony from Irak and Syrian out of the ISIS, who had already excessive experiences with killing and violence are potential extremists and prepare themselves for their “mission” in Germany. 20% of them are women. The radical new recruits by the returners, Germans, Turks and other Muslim minority members, have some common traits: a) At the psychological level they have experienced social exclusion, discrimination and unjust treatment in the German society; b) At the cognitive level they all have access to a belief system which justifies violence to reach political and religious aims; c) At the social level they find protection, inclusion and social acceptance in their own Salafist-group, with which they strongly identify themselves. By the introduction of the radicalization process both the peer group and Internet play a dominant role.

***

The Relocation of Refugees in the European Union: A Designed Failure? Insights from Malta

Dr. Léa Lemaire - University of Luxembourg

The island-state of Malta, situated at the crossroads of the Mediterranean, joined the European Union (EU) in 2004. Consequently, it had to implement the Dublin regulation, which makes the Maltese authorities responsible for controlling and hosting asylum-seekers who enter the EU through Malta. This means that individuals rescued at sea and transferred to Malta do not have any legal options for settlement elsewhere in Europe. Claiming that the number of asylum-seekers goes beyond the “tiny island’s capacities”, Maltese authorities have consistently asked for assistance from the international community. Their claim has been taken into account by the EU. Therefore, relocation programs have been put in place since 2009. They aim at selecting and transferring refugees from Malta to other EU member states. There is limited research on relocation programs and this study intends to fill this gap. While representatives of NGOs and international organizations, and some academics who consider relocation as a solution to the so-called 2015 “refugee crisis”, my objective is to provide a critical understanding of the relocation of refugees. To do so, I look at the way relocation operates. Combining governmentality studies with critical security studies, I examine practices and actors involved in the implementation of relocation programs. The empirical side of my research is based on qualitative methodology and inspired by anthropological methods. Between 2010 and 2013, I conducted multi-sited fieldwork in Malta and Brussels which combines ethnographic observations with interviews. More than eighty semi-structured

interviews were carried out with national and European policy-makers, and officials from international and non-governmental organizations in Malta as well as in Brussels. Interviews with state and non-state actors focused on the programs that were implemented, the techniques that they required and the kind of rationality upon which they were based. In parallel, ethnographic observations were conducted with refugees who applied to relocation and who lived in open centers or in the community. I volunteered with the Malta Red Cross and had access to centers as a humanitarian volunteer. Moreover, ethnographic fieldwork led me to explore the everyday life of refugees who left the open centers and settled on the island but whose expectation was still to be removed from Malta. Fieldwork revealed that all the actors at play, whether they were refugees, representatives of international organization or civil servants, considered that relocation did not meet the expectations they raised. Candidates who were not selected considered that they were victims of discrimination. Maltese authorities complained that the number of persons relocated were very limited. New host countries claimed that they experienced difficulties to identify “desirable” candidates. The United-Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), in charge of the pre-selection of candidates according to criteria that destination states put forward, argued that criteria were so restrictive that excluded the majority of candidates. Given that relocation is based on a selection process, I argue that it has been designed to fail specific populations. My argument is that the existence of failed populations is not an accident. Rather it is foundational to relocation. As such, relocation has been implemented to govern populations by producing some subjects as successful and others as failed.

***

“Suriyeliler Barometresi: Suriyeliler İle Bir Arada Huzur İçinde Yaşamın Çerçevesi”

Prof. Dr. Murat Erdoğan -Türk-Alman Üniversitesi

Göçün hemen bütün türlerinin en yoğun yaşandığı ülkelerden birisi olan Türkiye’de olağanüstü yoğun iç göç ve yurtdışındaki göçmen-göçmen kökenlilerin varlığına, 2011 sonrasında çok farklı bir başka unsur eklenmiştir. Suriye’de çıkan rejim karşıtı gösterilerin kısa zamanda bir iç savaşa dönüşmesi ile birlikte Suriyeliler komşu ülkelere doğru kaçmasından en büyük payı, 911 km’lik sınırı olan Türkiye almıştır. Türkiye’ye Suriye’den ilk mülteci girişi tam 6,5 yıl önce 29 Nisan 2011’de 252 kişilik bir katile ile başlamış, daha sonrasında hem Suriye’de krizin tırmanması hem de Türkiye’nin uyguladığı açık kapı politikası nedeni ile girişler aralıksız devam etmiştir. Eylül 2018 itibari ile Türkiye’de geçici koruma ya da ön kayıt şeklinde kayıt altına alınmış Suriyeli sayısı 3.5 milyona ulaşmıştır. Suriyeli olmayan mülteciler ile birlikte Türkiye halen 4.1 milyonu aşkın mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye’de 2010’da toplam 40 bin mülteci varken, bu sayı 7 yılda 4 milyonu aşmıştır. 2014’den bu yana dünyanın en fazla mülteci barındıran ülkesi haline gelen Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin kalıcılık eğilimleri her geçen gün güçlenmektedir. Sorunun başından beri “geçicilik” çerçevesinde değerlendirmesi, kapsamlı bir uyum politikası geliştirmeyi zorlaştırmaktadır. Suriyeliler 80 milyon olarak bilinen Türkiye nüfusunun %4,5’ine denk gelen bir büyüklüğe ulaşmıştır. Bu olağanüstü hızlı süreç ve artan sayılar, Türkiye tarihinin karşılaştığı en büyük insani hareketliliğe işaret etmektedir. Artık 7 yılını dolduran Suriyeli mülteciler konusu, Türk iç ve dış siyasetinin ve sosyal yapısının önemli başlıklarından birisi haline gelmiştir. Türkiye’deki Suriyelilerin önemli bir özelliği de artık kent mültecilerine dönüşmeleridir. Bugün Türkiye’de Suriyelilerin sadece %5’i kamplarda yaşarken, geri kalan % 94’den fazla bölüm kentlerde yaşamaktadır. Bu da özellikle nüfuslarının % 5’inden fazla Suriyeli barındıran başta belediyeler olmak üzere yerel yönetimlerin süreç yönetimini olağanüstü etkileyen bir gelişme olmuştur. Yetki, kaynak, kapasite ve yaklaşım itibari ile yerel yönetimlerin oynayacağı rol son derece önemlidir. Suriyelilerin Türkiye’de yaşadığı süreç ve Suriye’deki dinamikler her geçen gün kalıcılık eğiliminin güçlendiğini ortaya koymaktadır. Her ne kadar Ocak 2018’den bu yana Türk devlet yetkilileri Suriyelilerin geri

gideceği ve hatta gönderileceğinden söz etse de sosyolojik gerçeklikler farklı şeyler göstermektedir. Suriyelilerin önemli bir bölümü geri dönse bile, kalan nüfus ile bir arada yaşamının nasıl olacağı merak konusudur. Türkiye’de hem Türk hem de Suriyeliler ile yapılan Suriyeliler Barometresi çalışması verileri ışığında “olası ortak yaşamın huzur ve güven içinde nasıl sorunlar ve engellerle karşı karşıya olduğu, ama aynı zamanda nasıl imkanlar ve fırsatlar yarattığı incelenmektedir. Burada temelde Türkiye’de toplumsal kabul düzeyinin “kerhen” olsa da hala son derece yüksek olduğu, ancak Türk toplumunun yardıma hazır olsa da Suriyeliler ile bir arada yaşama hazır ve istekli olmadıkları görüşü tartışılmaktadır.

***

Kazanan ya da Kaybeden? Yerli ve Uluslararası Göçmen İşgücü Nüfusları Arasındaki Gelir İkilemi: Suudi Arabistan Örneği

Doç. Dr. Mustafa Murat Yüceşahin & Emre Doğandor - Ankara Üniversitesi

Orta Doğu küreselleşmeye, 1960’lar ve 70’lerde finansal sermayenin ve üretimin uluslararasılaşması sürecinin bir parçası olarak dâhil oldu. Periferiden sağlanan ham maddenin endüstri odağı durumundaki ülkelerce imalât ürünlerine çevrilerek eşitsiz fiyatlandırma tablosuna dayanan ve eski kolonyal işbölümüyle özelleşen ekonomik yapının dramatik bir biçimde farklılaşması, Orta Doğu’da ülkeler ve bölgeler arasındaki ilişkileri açıklıkla değiştirdi. Mısır, Irak ve Suriye’de devrimsel rejimlerin gerçekleştirilmesiyle endüstrileşme belirgin momentum elde etti ve o dönemde İran şahı petrolden elde edilen hâsılatı finansal endüstrileşmeye dönüştürmeye karar verdi. Bu, Orta Doğu’da petrol sermayesine sahip olan ülkelerin açıkça güç edimi anlamına geliyordu. Orta Doğu, petrol üreticisi olanlar ve olmayanlar olarak uzun süreliğine yeniden şekilleniyordu. 1955 ve 1975 arasında İran, Mısır, Türkiye ve Cezayir gibi büyük ülkeler artan makineleşmeyle yerel endüstrilerini tüketim endüstrilerine kaydırınca ithal ikameci üretim sistemini benimsemiş oldular. İran ve Suudi Arabistan OPEC’te aktif rol almaya başladılar. 1970’lerin başlarında petroldeki fiyat artışı OPEC ülkelerinde kalkınma projelerinin ve dikkate değer bölgelerarası yatırım-kalkınma yardımlarının çoğalmasına neden oldu. Bölge bütününde sermayenin akımı istihdamda artışı sağladı ve endüstri ile hizmet sektörlerine olan işgücüne katılım oranını açık bir biçimde yükseltti. Petrole dayalı ekonominin yükselimi, bölge içinde göz alıcı bir işgücü göçünü beraberinde getirdi. Ancak nüfusun bu tür bir hareketliliği daha çok Mısır, Ürdün, Batı Şeria, Tunus, Yemen ve Lübnan’dan sermaye zengini olan ve fakat işgücü açığı bulunan Körfez ülkelerine yönelen yoğun işgücü akımlarıyla özelleşti. Petrol zengini ülkeler aynı zamanda Arap olmayan -Koreli, Filipinli, Sri Lankalı ve Yugoslav gibi- dünyanın başka yerlerindeki işgücü nüfusu için de bir cazibe merkezi oldu. Körfez ülkelerinde yabancı nüfus işgücü oranı 1975’te %47’ye, 1990’da ise %68’e yükseldi. 2014 itibariyle, yabancı işgücü oranı Suudi Arabistan’da %32,4, Umman’da %43,7, Bahreyn’de %54, Kuveyt’te % 68,5, Katar’da %85,7 ve BAE’de %88,5’tir. Ekonomik bakımdan, kanıtların büyük bir kısmı, göçün ekonomik refah üzerinde oldukça minimal ama olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Göçün en doğrudan kazanımı, işgücünde daha düşük ücretlerle, daha düşük pozisyonlarda çalışmalarına rağmen, göç ettikleri ülkelerde anavatanlarına nazaran daha iyi durumda yaşayan göçmenlere yansımaktadır. Buldukları ülkelerde göçmenler, emek arzını ve üretimi artırıcı, kısa vadeli politika aracı olarak görülmüş ve işgücündeki açığı kapatmak için kullanılmışlardır. Ancak, gelir düzeyi, sektörel farklar ve ayrıma dayanan ulusal politikaların karşılığı olarak göçmenler, yerli nüfus karşısında bir dezavantajlılık hiyerarşisiyle karşılaşmaktadır. Suudi Arabistan, yerli ve uluslararası göçmen işgücü nüfusları arasındaki eşitsizliklerin ileri safhada olduğu ülkelerden biridir. Bu bildirinin amacı, göçmen ve yerli işgücü nüfusun eğitim düzeyi, istihdam sektörü, gelir düzeyi vb. niteliklerle Suudi Arabistan’daki işgücü yapısını derinlemesine incelemektir. Bu araştırmada Suudi Arabistan’ın işgücü nüfusu, Genel İstatistik Ofisi’nin, 2017

üçüncü çeyrek verilerine dayalı olarak ülkedeki göçmen ve yerli çalışanlar arasındaki gelir ikilemi ve sermaye-yoğun üretim ekseninde incelenmektedir. Çalışmada, Suudi Arabistan'daki işgücü göçünün tarihsel gelişim süreci değerlendirildikten sonra, nicel yaklaşımla, göçmenleri eşitsiz kılan işgücü yapısının nasıl şekillendiğine ve özelliklerine odaklanılmaktadır.

***

İnsani İkamet İzni

Prof. Dr. Nuray Ekşi - Yeditepe Üniversitesi

Altı ikamet izni türünden biri olan insani ikamet izni 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 46. maddesinde tahdidi olarak sayılan hallerde düzenlenmektedir. İnsani sebeplerle düzenlenen bu ikamet izni, istisnai niteliktedir ve 46. madde saklı kalmak üzere verilmesi herhangi bir şarta bağlanmamıştır. Çalışmamızda öncelikle insani ikamet izninin yasal dayanakları, hangi hallerde düzenleneceği ve süresi açıklandıktan sonra insani ikamet izni talebinin reddedilmesi, süresinin uzatılmaması ve iptali konuları üzerinde durulacaktır. Daha sonra insani ikamet izni talebinin reddedilmesi, süresinin uzatılmaması ve iznin iptal edilmesi işlemlerine karşı itiraz ve yargı yolları incelenecektir.

***

Göçmen ve Vatandaşlık

Doç. Dr. Süheyla Balkar Bozkurt - Galatasaray Üniversitesi

Ekonomik, toplumsal, siyasal veya savaş gibi sebeplerden ötürü ya da zorunlu tutuldukları için yaşadıkları ülkeden başka bir ülkeye yerleşmek amacıyla gelen kişiler, aslında buldukları veya vatandaşı oldukları ülkeden bir başka ülkeye göç etmektedirler. Göç kelimesini yer değiştirmek olarak tanımladığımızda, hukuken farklı statülerde de olsalar, mülteci, muhacir, mübadil veya soydaş gibi isimlerle anılan kişiler de aslında özünde göç etmektedir. Yine Türkçe'de ilk anlamı esas alındığında, tüm bu kişilerin ortak noktasının yer değiştirmek olması, onlara Türkçe'de göç eden anlamına gelen "göçmen" denmesine sebep olabilmektedir. Bununla birlikte, uluslararası hukuktaki ve uluslararası uygulamadaki göçmen tanımıyla Türk Hukukundaki göçmen tanımı birbirinden farklıdır. Özellikle Türk Hukuku açısından göçmen kavramının özel bir anlam ifade ettiğini vurgulamak gerekir. Zira, göçmen, İskân Kanunu md. 3/1-d hükmünde Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip, bu Kanun gereğince kabul olunan kişiler şeklinde tanımlanmıştır. Hukukumuzda göçmenler pek çok açıdan diğer yabancıların sahip olmadığı ayrıcalıklı bir statüye sahiptirler. Bunların en başında da vatandaşlığa alınmaları gelir. Gerçekten de, bir kişinin göçmen olarak kabul edilmesinin onu ayrıcalıklı kılan en önemli sonuçlarından biri de, bu kişilerin vatandaşlığa alınmalarının diğer yabancılardan farklı olarak, kolaylaştırılmış şartlara ve usule bağlanmış olmasıdır. Gerek mülga 2510 sayılı İskân Kanunu döneminde, gerekse şu an yürürlükte olan 5543 sayılı İskân Kanunu'nda ve 2009 tarihinde kabul edilen Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 12/1-d maddesinde göçmen olarak kabul edilen kişilere, Bakanlar Kurulu kararıyla Türk vatandaşlığına alınmaları imkânı tanınmaktadır. Ne var ki bu iki kanun arasında önemli bir fark mevcuttur: TVK uyarınca göçmenlerin Türk vatandaşlığı kazanabilmeleri için gerekli olan Bakanlar Kurulu kararı açısından, bu kararın alınmasında yetkili merci olan Bakanlar Kurulu'nun takdir yetkisi bulunurken, İskân Kanunu'nda böyle bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. İnceleme konumuzu, işte bu iki kanun

arasındaki farkların tarihsel sebepleri ve uygulamaya nasıl yansdığı teşkil edecektir.

***

Trabzon Toplumsal Yapısında Rus Kökenli Kadınlar

Doç. Dr. Şirin Dilli & Öğr. Gör. Cevdet Özmen -Giresun Üniversitesi

Aktardığımız çalışma, Rus kökenli kadınların günümüzde “Nataşa” olarak algılanması üzerine Ağustos-Ekim 2017 tarihleri arasında yürütülen araştırmanın genel sonuçlarını paylaşmayı amaçlıyor. Çalışma; Türk-Rus ilişkilerine “sosyolojik” açıdan bakarak “Nataşa” algısının sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan Türk toplumundaki izdüşümlerini saptamayı ve oluşan algının tarihsel süreç içerisinde dönüşüp dönüşmediğini ele alıyor. Algının kaynağı olan merkez şehir Trabzon’da gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerle Rus kadınlarını “Nataşa” kategorisine sokan kategorik üretimin, Türkiye’de yaşayan Rus kadınlarının gündelik yaşamına etkisi inceleniyor. Genel anlamda yürütülen araştırma, Türk-Rus ilişkilerine sosyolojik açıdan değinen çalışmalara küçük bir katkı değeri taşıyor. Çalışma; görüşmelerdeki Rus kadınlarının ismini (toplamda 53 kişi) kimliklerini ifşa etmemek için değiştirerek aktarıyor. Araştırma; mevcut literatürün yanında, Trabzon’da sosyo-antropolojik yöntemle yürütülen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelere geniş yer veriyor. Ağustos-Ekim 2017 aylarında saha çalışması yürütülen bu sosyo-antropolojik çalışmanın amacı;

- Makro düzeyde Trabzon örneğinden yola çıkarak Doğu Karadeniz Bölgesi’nde «Rus Kadını» algısının toplumsal yapı ve etkilerine bakmayı,

- Mikro düzeyde ise Türkiye’nin fuhuş mahallesi ve ticareti ile ‘ünlenmiş’ bir şehirde oluşan «Rus Kadını» algısının Doğu Bloku’nun yıkılmasından yaklaşık 20 yıl sonra gündelik yaşama yansımalarını inceliyor.

Toplumsal hafızada yer eden algının gündelik hayat içerisinde kadın-erkek ilişkilerine etkisini de araştırmayı amaçlayan bu araştırma, aynı zamanda gündelik yaşam ve toplumsal ilişkilerde kullanılan kavramların insan hayatı üzerine olan olumlu/olumsuz etkilerini de göz önünde bulundurmaya hedefliyor. Çünkü belli kavramlar çerçevesinde insanları tanımlama, toplumbilimi açısından insan değerini artıran/azaltan ya da değer yargısı olmadan « farklılıklar üzerine kurulu » bir ekonominin gelişimine de hizmet etmek üzere çeşitli aktörler tarafından araçsallaştırılabiliyor.

***

1982 Yılında Türkiye’ye Gelen Afganlı Mültecilerle İlgili Bir Tipleştirme Örneği -Malatya’da Afganlı Mülteciler

Prof. Dr. Tülay Alim Baran - Yeditepe Üniversitesi

1978 yılında Afganistan’da meydana gelen Sovyet yanlısı devrim ve 1979 yılındaki Sovyetlerin askeri müdahalesinin ardından çok sayıda Afganlı Pakistan’a ve İran’a sığınmaya başladı. Sovyetlerin ülkeyi işgalinin ardından 6 milyonun üzerinde Afganlı, İran ve Pakistan’a geçmiştir. 1978 Ağustos ayında 3 bin mülteci Pakistan’da bulunuyordu ve 1990 Kasım ayında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin tahminlerine göre 6,3 milyon Afganlının 3,3 milyonu Pakistan’da ve 3 milyonu İran’da bulunmaktaydı. Bu artışın büyüklüğü karşısında Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin 1975 yılında 76 milyon dolar olan bütçesi 1980’lerin sonlarında 580 milyona yükseltildi. Pakistan’a sığınan bu mülteciler daha çok Afgan sınırında bulunan

Peşaver kenti çevresi ve ona yakın sınır bölgelerine yerleşmişlerdir. Etnik kökenlerine göre kamplara yerleştirilen mültecilerin sayılarının fazlalığından dolayı, zaman içerisinde buldukları yerler kamp görünümünden çıkıp birer kasabaya dönüşmeye başlamıştır. Pakistan'daki Afganlı mülteciler ile İran'da bulunanlar karşılaştırıldığında daha çok Paştunlar Pakistan'a yerleştirilmiş ve sayısı 300'den fazla olan mülteci kampı kurularak bu kamplarda yaşamaya başlamışlardır. Buna karşılık İran'daki Afganlıların çok azı Paştun olup, çoğu etnik olarak Tacik, Özbek ve Hazar'dır ve göreceli olarak bu mültecilerin çok azı kamplarda yerleşmişlerdir. İşte İran ve Pakistan'a sığınmış olan bu insanlardan çok güç koşullar altında yaşayan Kazak, Türkmen, Özbek ve Kırgız Türkü olan ve sayıları 4 bin 342 olarak belirlenen bin 90 aile, 1982 yılında Türkiye'ye gelmeye başlamıştır. Afganlı mültecileri Pakistan'dan Türkiye'ye getirmeye yönelik olarak kabul edilen kanunun ardından ilk olarak incekleri il, gidecekleri geçici iskân yerleri ve kesin iskân alanları belirlenmeye başlamıştır. Buna göre Afganlıların önce Adana'ya inmesi ve buradan rehberler eşliğinde geçici ve kesin iskân alanları olarak belirlenen Gaziantep, Tokat, Çiçekdağı, Hatay'ın Serinyol Köyü, Van, Malatya, Sivas'taki Ulaş Devlet Üretme Çiftliği, Kayseri, Diyarbakır, Ceylanpınar ve Birecik'e nakledilmeleri kararlaştırılmıştır. Böylece 360 kişilik ilk mülteci kafilesinin 3 Ağustos 1982 tarihinde Adana havaalanına inmesi ile Afganlıların Türkiye'de barındırılma süreçleri de başlamış bulunuyordu.

***

Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Yerleşim Dinamikleri

Doç. Dr. Ulaş Sunata - Bahçeşehir Üniversitesi

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de geçici koruma statüsü altında yaşayan Suriyeli mültecilerin yerleşim dinamiklerine dair faktörleri ortaya çıkarmak ve tartışmaktır. Bu amaçla Türkiye'de il ve ilçe düzeyindeki Suriyeli dağılımı ile nüfus, sınıra fiziki mesafe, yerel yönetim karakteristiği ve insane gelişim düzeyi gibi yerleşim birimlerinin farklı özellikleri arasındaki ilişkiler korelasyon ve regresyon çalışmalarıyla analiz edilmiştir. Şehir-odaklı analiz Suriyelilerin öncelikle sınır kentlerde yerleştikten sonra zamanla büyük ekonomili şehirlere yerleştiğini göstermektedir. Bu bağlamda çalışma statik ve dinamik yerleşim bölgelerini ve özelliklerini ortaya koyar. İlçe-odaklı analizlerde ise yerel nüfus büyüklüğü ve Suriye sınırına yakınlığın yerleşim dağılımını açıklamadaki en önemli iki factor oluşudur. Ayrıca, tıpkı Türkiye vatandaşları gibi, Suriyelilerin zamanla büyük nüfuslu şehirleri tercih ettiği görülmektedir. Her ne kadar mültecilerin yerleşimlerinde belediyelerin siyasi parti kimliğinin doğrudan etkisi olduğu görülmesine de; yerel seçim sonuçlarına göre ilgili ilçelerdeki geçici koruma altındaki Suriyeli nüfus ile AK Parti oy oranı arasında pozitif, CHP oy oranı ile negatif ilişki olduğu saptanmıştır. Son olarak, insani kalkınma endekslerinden eğitim ve sağlık endekslerinin verili ilçelerdeki Suriyeli popülasyonu tahmin etmede önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir.

***

KONUŞMACILAR

(Alfabetik Sıraya Göre)

Türkiye’deki Uluslararası ocuk Göçmenler: Durum, Politikalar ve Uygulamalara Genel Bir Bakış

Dr. gr. Üyesi Abdurrahman Yılmaz - Beykent Üniversitesi

Her ne nedenle ve ne Şekilde olursa olsun insanın yaşadığı coğrafyadan, içinde büyüdüğü toplumdandan ayrılıp başka bir coğrafya göç etmesi ve bambaŐka bir kültürel evre içinde yaşamak durumunda kalması, göç edenlerin hayatlarını önemli oranda etkilemektedir. Őüphesiz, bu zorlu süreçten en çok etkilenenlerin başında çocuklar gelmektedir. Çocuklar, yetiŐkinler için bile çok zorlu bir süreci ifade eden göçü, bazen aileleri ya da bir yakınlarıyla refakatsiz olarak, bazen de refakatsiz olarak yaşamaktadırlar. Tüm bu g süresince, uluslararası ocuk göçmenler kimi zaman ihmal ve yetersizlikler nedeniyle mağdur olurken, kimi zaman da ticari bir mal gibi bir yerden bir yere götürülmekte (trafficking) ve farklı Şekillerde istismara uğramaktadırlar. Uluslararası alıŐma rgt’ne (ILO) göre her yıl yaklaşık olarak 1,2 milyon ocuk, insan ticaretine maruz kalmakta ve bu ticaretin hacmi tahmini olarak en az birkaç (“at least several billion”) milyar doları bulmaktadır. Çocuklar, bu süreçte, erken yaşta evlendirilmeye kadar varan cinsel istismar türlerine, uyuŐturucu ticareti ve imali, dilencilik, ev hizmetiliğinden diğer ağır iŐlere kadar farklı çalışma alanlarında işgücü olarak sömürüye maruz kalmaktadırlar. Tüm bu yaŐananlar, çocuklarda travma sonrası kiŐisel bozukluklara yol açabilmektedir. Türkiye’deki sığınmacı aileler, geçici sığınmacı statüsünde uydu kentlerde ikamet ederlerken, refakatsiz ocuk göçmenler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı ocuk ve Gençlik Merkezlerinde (OGEM) korumaya alınmaktadır. Türkiye, ocuk Koruma Kanunu’nda vücut bulan ocuk hakları çerçevesinde tüm uluslararası ocuk göçmenlere barınma, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçları sağlamaktadır. Ancak, başta dil eğitimi, eğitimin “amaç odaklı” olarak düzenlenmesi ve vasi tayini gibi konular olmak üzere, mevcut uygulama ve politikalarda ileri taŐınacak noktalar da bulunmaktadır. Bu alıŐmada Türkiye’deki uluslararası ocuk göçmenlerin durumu konunun ne çıkan boyutlarını kavrayıcı bir bakış açısıyla ele alınmıştır. ocuk göçmenlerin Türkiye’deki durumu, bu çocuklara yönelik politika ve uygulamalar etrafında Şekillenen çalışmada niceliksel veriler, alandaki uygulamalarla bir arada sunulmaya çalışılmıştır.

***

Holistik Bakış Açısına Göre Güç ve Kültürel Uyum

Dr. gr. Üyesi Adeviye Aydın - Sinop Üniversitesi

Holistik yaklaŐımda birey; bedensel, zihinsel, duygusal, ruhsal ve sosyal/kültürel boyutları ile aile ve çevresiyle karşılıklı ilişki içinde bir btm olarak ele alınmakta ve değerlendirilmektedir. G olgusu ise toplumların ve bireylerin bütünlüğünü etkileyen bir durumdur. G durumunda birey, göç edilen yer ve toplumla bütünleŐip yaşama yeniden uyumu kazanması gerekmektedir. Söz edilen uyumda ise bireyin sadece bedensel, ruhsal, sosyal yönden değil kültürel açıdan da iyilik halinin korunması geliştirilmesi ve desteklenmesi sağlanmalıdır. Geçmişten günümüze g nedenlerinde bir değişim yaŐanmakta olup daha çok kültürel, eğitim ve sanayileŐme gibi pek çok nedenle g hareketi gerçekleşmektedir. Kültürel değerlerin göç edilen bölgeye aktarılması sürecinde bireylerin uyumun kolaylaŐtıran pek çok etmen bulunmaktadır. Bu etmenleri etkileyen uyum süreci g sürecinin nasıl yaşandığı ile ilgilidir. G ve uyum süreci genellikle üç evrede incelenmektedir. Bu evreler;

göç öncesi dönem, göç eylemi ve göç sonrası yaşanan dönemin özellikleri ile ilgilidir. Göç öncesinde bireyin kişilik özelliği, göç etme nedeninin zorunlu ya da isteğe bağlı olması, bireyin psikolojik sağlamlık özelliği, daha önceki yaşadığı benzer travmatik süreçler gibi pek çok psikososyal, kültürel etmenler göçe vereceği uyum sürecini etkilemektedir. Göç eylemi sırasında bireyin sosyal desteğinin niteliği, göç sürecindeki travmatik olaylar ve travma sonrası stres bozukluğu olup olmadığı yine uyum sürecini etkileyecektir. Göç sonrası dönemde yaşanan kültür şoku, algılanan ayrımcılık, maddi sıkıntılar ve özlemde yaşanan psikososyal uyum kavramını etkileyecektir. Sonuç olarak göç, sosyal bir kriz olarak düşünülmelidir. Küreselleşme sayesinde dünya küçülmekte ihtiyaç ve gereksinimlerin karşılanma şekli farklılaşmaktadır. Göç içerdiği değişken olgu ve olaylardan ötürü öncesinde, sırasında ve sonrasında pek çok stresörü içinde barındırmaktadır. Göç eden toplumlarda çocuk, kadın, yaşlı ve hastalardan oluşan gruplar bu üç dönemde var olan riskli durumlara maruziyet derecesi bakımından daha fazla risk altındadır. Bu derleme makalede göç ve kültürel uyum süreci kavramsal modellerle açıklanmaya çalışılmıştır. Bu sayede önleyici faktörler, koruyucu özellikler ve riskli popülasyon daha erken fark edilip müdahale sağlanması planlanmaktadır.

***

Kadın Göçmenlerde Ruh Sağlığının Korunması

Dr. Öğr. Üyesi Adeviye Aydın - Sinop Üniversitesi

Bir nüfus hareketi ve sosyal bir olgu olan göç kaçınılmaz bir şekilde strese yol açmakta bireyler bu durumla etkili bir şekilde baş edemediğinde ise ruh sağlığı sorunları ya da psikososyal sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Mülteciler ve göçmenler özellikle kültürleşme, travma deneyimlerinden dolayı ruh sağlığı sorunları yönünden savunmasız olabilmektedir. Göçmenlerde oluşan ruh sağlığı sorunları pek çok ülkede temel halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır. Göç olgusu karşısında kadınlar hassas grubu oluşturmakta olup kadınların göç ve göçün oluşturduğu strese karşı deneyimleri erkeklerden farklılaşmaktadır. Göç sonrası cinsiyet rolündeki değişiklikler ve toplumsal cinsiyet rolündeki beklentiler kadınların uyumunu ve göçe verilen tepkilerini etkileyebilmektedir. Göçmen kadınlar ruh sağlığı sorunları açısından erkeklere göre daha yüksek risk oluşturabilmektedir. Kadınların farklı yaşam biçimleri ile karşı karşıya kalmaları ayrıca ev ve iş yaşamında pek çok rol ve sorumlulukları üstlenmeleri ruh sağlığını da olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Göçün etkisiyle kadınlarda ruhsal bozukluklardan depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, psikoz ve anksiyete bozukluklarında artış görülebilmektedir. Göçmen kadınlarla gerçekleştirilen bir çalışmada kadınlarda öfke, depresif duygulanım ve yalnızlık duyguları gibi duygusal sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Kadınlarda sosyal destek ya da sosyal paylaşımların yetersizliği ruh sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir. Göçmen kadınlar dil, psikolojik, sosyal, spiritüel, ekonomik ve kültürel engellerden ötürü de sosyal ve sağlık bakım sistemine erişimde zorluklar yaşamaktadır. Yaşamını sürdürdüğü yerden ayrılmak zorunda kalan kadınların sosyal açıdan çöküntülerin azaltılması ve ruh sağlığının olumsuz etkilerin azaltılmasında yeni yaşama uyum sağlama, psikososyal destek programları düzenleme ve bilinçlendirme çalışmaları faydalı olabilmektedir. Özellikle koruyucu ruh sağlığı açısından bireyin gereksinim duyduğu alanların belirlenerek bireye danışmanlık hizmetlerinin verilmesi bireyle birlikte etkili stratejilerin geliştirilmesi sağlanabilir.

***

Göç ve Yoksulluk Arasındaki Dikotomik İlişki

Arş. Gör. Akasya Kansu Karadağ - Kadir Has Üniversitesi

Küreselleşme sürecinde göç, bugün bütün bir dünyanın karşı karşıya kaldığı bir sorundur. Çeşitli nedenlerle, gelişmekte olan ülkelerden, gelişmiş ülkelere doğru akan göç dalgası günümüzde her geçen gün artmaktadır. Göçmenler, gelişmiş ülkelerin kalkınma programları kapsamında, ekonomik ve politik ölçekler oranında kabul edilmekte, çoğu zaman reddedilmekte ya da göç yolunda ölüme terk edilmektedirler. Emek sömürsü, savaşlar, eğitim, sağlık imkânlarının sınırlanması yoksulluğa neden olur. Yoksulluk ise, emeğin zorunlu göçüne, yaşam hakkının korunması amacıyla irtica etmeye, eğitim hakkına erişim için ise beyin göçüne neden olur. 2000'li yılların başından bu yana savaşlar nedeniyle birçok göçmen birinci kuşak haklarının en önemlisi olan yaşama hakkının ihlali nedeniyle kendi ülkelerinden başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Bunlar içerisindeki şanslı azınlık dışındaki bütün göçmenler kötü koşullarda yaşamakta, ucuz emek gücü olarak çalışmakta, temel eğitime erişememekte, yabancı düşmanlığına maruz kalmaktadır. Bu kez göç nedeniyle, yoksulluk ortaya çıkmaktadır. Söz konusu çalışma, yoksulluk ve göç arasındaki birbirini etkileyen dikotomik ilişkiyi incelenmektedir.

***

Migration Crisis and Africa's Dilemma on the Mediterranean Sea

Ashiru Ibrahim Zurmi & Bello Mukhtar - Federal Polytechnic Kaura Namoda, Yüksek Lisans Öğrencisi

The quest for greener pasture in foreign lands especially in Europe by Africans crossing the Mediterranean sea is alarming. This dicey migratory movement without proper means of transport has created a lacuna and opened a Pandora box with regard to African high level of unemployment especially among the youth. Recently, one of the major issues or headlines on the media is the reported problem of thousands of Africans submerging in the Mediterranean sea off Libyan coast and near the Italian Island of Lampedusa all in search for better life. The paper seeks to find the causes and impact of transmigration on African continent most especially as it affects Nigeria and West Africa. Consequently the research which adopted communication theory to explain the nature of the problem; heavily used secondary sources of data like textbooks, magazines, journals, newspapers and internet sources. In the course of this academic search of objective reality, the paper discovered that some migrants were forced to flee as a result of famine, drought, political persecution, while others wholly migrated for economic reasons. In the final analysis recommendations were given in order to ameliorate this menace that has eaten deep the fabric of social relations and is about to affect diplomatic relations of the affected states.

***

Edebiyatta Göç: Tunus Kökenli Fransız Yazar Albert Memmi'nin Portraits Adlı Denemeler Kitabının Ardından Sömürgecilik Anlayışına Kısa Bir Bakış

Öğretim Görevlisi Armen Tanikyan – Yeditepe Üniversitesi

XIX. yüzyılda sömürgecilik, anavatandan uzakta yabancı bir toprak veya devletin işletilmesini meşrulaştırmayı savunan bir doktrin olarak tanımlanır ve kabul görür. Coğrafi olarak uzakta bulunan anavatan, sömürgeleştirilen ülkede sosyoekonomik düzeyde bayındırlık işlemleriyle gelişmeler yapılması gerektiğine inanır ve himayesi altına aldığı ülkede gerek ekonomik gerekse eğitim alanlarında değişimlere neden olur. 1881'de Fransa, Kuzey Afrika kıyılarında kendine rakip olarak gördüğü İtalya'yı Tunus beyliğinden uzaklaştırarak bu küçük ülkeyi

himayesi altına aldığını ilan eder. Asıl amacı İtalyanların sömürgesi konumundaki Cezayir'e müdahale etmelerini engellemektir. Ancak kısa sürede kendi vatandaşlarını bu ülkeye göç etmeleri için teşvik eder. Alt yapı, endüstri ve eğitim alanlarında yatırımlar yapılmasını sağlayarak bu küçük beylikteki güç unsurlarını ele geçirir ve yönetimi kendine bağımlı hale getirmeyi başarır. Bu çalışmamızda, sömürgecilik esaslarına dayanan ve XIX. yüzyılın son çeyreğinden, II. Dünya Savaşının sonuna kadar olan dönemde Fransa ile Tunus arasındaki ilişkileri, sömürge sistemine göre Afrika kıyılarına yerleşimi artı ve eksi yönleriyle Tunus kökenli Fransız filozof ve yazar Albert Memmi'nin Portraits adlı denemeler kitabının ardından inceleyeceğiz.

***

Göçün Sağlık Üzerine Etkileri

Arş. Gör. Ayşe Yücesan & Dr. Arş. Gör. Esma Kabasakal - Hacettepe Üniversitesi

Son yıllarda komşu ülkelerde meydana gelen iç karışıklıklar nedeniyle Türkiye fazla göç alan ülke konumuna gelmiştir. Meydana gelen bu dış göçün en önemli nedenlerinden birisi bireylerin can güvenliğinin olmamasıdır. Bu nedenle çoğu birey ailesi ile birlikte göç etmeyi tercih etmektedir. Türkiye'de yaklaşık 2.75 milyon Suriyeli göçmen bulunduğu belirtilmektedir. Göç edenler arasında çocuklar önemli bir sayıyı oluşturmaktadır (1,5 milyon). Yaşlı oranı %5 olup kadın ve erkek sayıları hemen hemen eşittir. Göçmenler, yaşadıkları riskler (savaş ve sağlıklı olmayan çevre koşulları) nedeniyle hem psikolojik hem de fizyolojik sağlık sorunları açısından özellikli bir gruptur. Öte yandan endemik olarak görülen hastalıklar ve sığınmacı olmaları nedeniyle yaşadıkları şiddet ve ayrımcılık da önemli sağlık sorunlarını beraberinde getirmektedir. Göçmen kadınlarda fiziksel şiddet ve buna bağlı yaralanmalar, cinsel istismar, aile planlaması hizmetlerinin eksikliğine bağlı cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (CYBE), istenmeyen gebelikler ve kürtaj, riskli gebelikler, düşükler ve doğum komplikasyonları oldukça sık görülebilen sağlık sorunlarıdır. Çocuklarda büyüme ve gelişme gerilikleri, anemi, aşılama eksiklikleri, ishal, sıtma, kızamık, solunum yolu enfeksiyonları, tüberküloz gibi bulaşıcı hastalıklar, istismar, şiddet ve buna bağlı yaralanmalar yaygın sağlık sorunlarıdır. Öte yandan kronik hastalığı olan çocukların bakımının aksaması da yeni sağlık sorunlarının gelişmesine neden olmaktadır. Yaşlı nüfus, göçmenler arasında daha az bir yüzdeyi oluşturmasına rağmen, kronik hastalıklar ve beraberinde getirdiği komplikasyonlar ve yeterli bakım almamaya bağlı gelişen sağlık sorunları bu yaş grubunda ciddi boyutlarda görülmektedir. Beslenme bozuklukları, anemi, ağız-diş sağlığı sorunları ishal, solunum yolu enfeksiyonları, depresyon, kaygı bozuklukları, uyku bozuklukları ve post-travmatik stres bozukluğu gibi ruh sağlığı sorunları tüm göçmen yaş gruplarında görülebilen sağlık sorunlarıdır. Ülkemizi etkileyen göçün, göçmen sağlığı üzerine etkisi ciddi boyutlardadır. Sağlık sorunlarının daha fazla göçmeni ve yerel halkı etkilememesi için, multidisipliner ekip anlayışı ile yasal düzenlemeler ve sağlık hizmetlerine ilişkin düzenlemeler yapılması ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi ile çözümü sağlanmalıdır.

***

Türkiye'de Göç Yönetiminin Kurumsallaşması ve Suriyeli Sığınmacılar

Ayşenur Öztürk - Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi

Göç, özünde yer değişikliğini içeren bir hareketliliklerdir. Bu hareketliliğin sebebi bazen doğal bir afet, bazen savaşlar, bazen ekonomik gerekçeler, bazen zulüm korkusu olabilir. Göç zamanla sınırları aşan bir sorun haline

gelmiş ve artan uluslararası göç hareketleri göç yönetiminin yeniden şekillenmesini ve küresel göç yönetiminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Göç hareketleri yalnızca göç eden birey ya da toplulukları etkilememiş; göç alan veya geçiş güzergâhı olarak kullanılan ülkeleri de toplum yapısı, ekonomisi ve ulusal güvenliği gibi temel konularda etkilemiştir. Özellikle Suriye'deki iç savaş sonrasında yaşanan göç hareketliliğinde bu durum daha fazla gündeme gelmiş ve bu durumdan en fazla etkilenen ülke de Türkiye olmuştur. Türkiye'nin, göç konusunda belli bir politikası ya da yönetimde kurumsallaşma yapısı yoktu. Türkiye'de göç yönetimine ilişkin sistematik çalışmalar 2005 yılında kabul edilen İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planıyla birlikte başlamıştır. Bu süreç 2013 yılında çıkarılan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Ulusal Eylem Planı ile devam etmiş ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Kızılay ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurumları ise daha çok sahada yer alarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile koordineli bir çalışma halinde olmuşlardır. Fakat uluslararası bir boyut kazanan göç sorununda Türkiye'nin daha önce bu konuda bir çalışmasının ve yönetimde kurumsallaşmasının olmaması; yaşanan göç sorunu karşısında toplumsal, siyasal ve ekonomik anlamda bir karışıklık yaratarak Türkiye'yi zor durumda bırakmıştır. Bu çalışmada, Suriye'deki iç savaş sonrası yaşanan göç dalgası ile Türkiye'nin göç yönetimi kurumsallaşmasında yaşadığı eksiklikler belirtilmiş; Avrupa Birliği Müktesebatı sürecinde göç yönetiminin kurumsallaşmasındaki uyum sağlama kapasitesinin ne düzeyde olduğu ve bu yolda yapılan çalışmalar ile uluslararası alanda yapılan işbirliğinin göç yönetiminin kurumsallaşmasına ne kadar katkı sağladığı anlatılmıştır. Bu kapsamda, hukuki altyapı sağlayan mevzuat incelenmiş; kurumların yapısı betimlenmiştir. Göç yönetimi kurumsallaşmasının daha sistematik nasıl olması doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

***

Suriyeli Kadın Göçmenler: Bir Doküman Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Bahar Taymaz - Yeditepe Üniversitesi

Kadınlar göçün her sürecinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlı nedenlerle ortaya çıkan yoksulluk, istismar, travma ve gelecek kaygısı gibi olumsuzluklardan daha fazla etkilenmektedir. Bu nedenle, göç ve göç süreçleriyle ilgili yapılan araştırmalarda cinsiyete özel veri sunulması önemlidir. Bu çalışmanın amacı, uluslararası kuruluşlar, Türkiye Cumhuriyeti devleti, Sivil Toplum Kuruluşları ve akademisyenlerin Suriye'den ülkemize olan göç konusunda hazırladıkları raporlara dayanarak kadınların göç sürecinde yaşadığı sorunları, karşılaştığı riskleri ve sunulan çözüm önerilerini ortaya koymak ve analize dâhil edilen raporlarda toplumsal cinsiyet perspektifine ne ölçüde yer verildiğini değerlendirmektir. 2012-2017 yılları arasında Suriye'den Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmış sığınmacılarla ilgili kamu kuruluşları, üniversiteler ve STK'lar tarafından hazırlanan toplam 14 rapor, yarı yapılandırılmış bir veri toplama formu aracılığıyla yedi kişilik bir çalışma grubu tarafından değerlendirilmiştir. Her doküman iki araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Bulgular, Suriyeli sığınmacı kadınlar özelinde göç, barınma ve güvenlik, beslenme, sağlık, eğitim ve entegrasyon başlıkları altında sunulmuştur. Suriyeli kadın sığınmacıların barınma, beslenme, hijyen ve bakıma muhtaç aile bireylerinin bakımını üstlenme gibi sorumluluklar ile geleneksel değerler nedeniyle topluma entegrasyonda en çok sorun yaşayan grup olduğu görülmektedir. Entegrasyon kısıtlılığından dolayı hem Türkçe öğrenmekte hem de istihdam ve sağlık hizmetlerine erişim konularında sorun yaşamaktadırlar. Kız çocukların da maddi olanaksızlıklar, toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak ev işlerine yardım etmek ve erken yaşta evlilik gibi nedenlerle okullaşma oranının düşük olduğu belirtilmektedir. Sonuç ve öneriler: İncelenen raporlarda kadın sığınmacıların göçün pasif bir aktörü olarak düşünüldüğü, kadınların toplumsal cinsiyet odaklı sorunlar yaşayabilecekleri düşüncesiyle

tasarlanan araştırma sayısının az olduğu ve araştırmalarda niceliksel verilerin ön planda olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmaların kadınların sesini duyurmaktan uzak olduğu ve ev sahibi toplumun perspektifinden tasarlandığı görülmüştür. Sığınmacı kadınların özellikle dil engelini aşamadıkları ve kültürel beklentiler neticesinde ev dışına çıkamadıkları, bu nedenle de temel ihtiyaçlarını karşılamakta ve toplumsal entegrasyon konusunda sorun yaşadıkları sonucuna varılmış, bu sorunların çözümü için toplumsal cinsiyet özelinde araştırmalar yapılarak, politikalar geliştirilmesi önerilmiştir.

***

Fırsat-Tehdit İkileminde Suriyeli Sığınmacıların Medyada Temsili

Arş. Gör. Bilal Süslü & Dr. Sefer Kalaman - Ege Üniversitesi

Tunus, Mısır, Libya, Bahreyn, Yemen gibi birçok Arap ülkesinde yönetsel karışıklıkla sonuçlanan ve Arap Baharı olarak adlandırılan sürecin Suriye'ye sızması 2011 yılının ilk çeyreğinin sonuna denk gelmiş ve ülkedeki karışıklıklar günümüze dek devam ederek iç ve dış çok sayıda aktörün dahil olduğu küresel bir savaşa dönüşmüştür. Savaşın olağan sonucu olarak kendini tehlikede gören sivil halk çareyi güvenli bölgeler olarak gördüğü ülkelere göç etmekte bulmuştur. Özellikle kimi hedef ülkelerde ucuz iş gücü vb. ekonomik nedenlerle fırsat olarak görülen göçün, kalıcı hale gelmesiyle ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel boyutlarda endişeye neden olması kaçınılmazdır. Söz konusu endişe düzeyinin artmasında ve/veya azalmasında ise medya başat araçlardan biri olarak belirmektedir. Dolayısıyla, medya aracılığıyla, sığınmacılara yönelik hedef ülke halkında başlarda hissedilen hoşgörü iklimi yerini, ötekileştirme ve nefret söylemini sonuçlayan bir ortama bırakmaktadır. Dahası, bir kişi ya da bir grup insanın karıştığı münferit olay/olaylar medyanın ahlaki panik üretmesi sonucu bütüncül olarak algılanmaya başlanmakta ve bu durum yerleşik halkta Suriyeli sığınmacılara yönelik endişe oluşmasına neden olmaktadır. Kitlesele göç hareketleri, sosyokültürel, ekonomik ve siyasal açıdan neredeyse tüm ülkelerin üzerinde önemle durduğu konuların başında gelmekte olup, milyonlarca sığınmacıyı bünyesinde barındıran Türkiye için diğer ülkelere göre çok daha fazla anlam taşımaktadır. Bu noktadan hareketle, çoğunlukla fırsat-tehdit ikileminde değerlendirilen Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki medya organlarında nasıl temsil edildiğini ortaya çıkarmak çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

***

Unpacking Legitimization Strategies in Foreign Policy: Comparative Analysis of Iraqi and Syrian Mass Refugee Flows to Turkey

Arş. Gör. Birce Altıok & Yüksek Lisans Öğrencisi Salih Tosun – Koç Üniversitesi

This paper aims to compare foreign policy practices and objectives of Turkey and analyzes its legitimization efforts of refugee policies for the two most recent mass refugee flows: the Iraqi case (1989-1991) and the ongoing Syrian refugee case since 2011. Although the time period that the government hosted Iraqi refugees is limited and eventually ended with repatriation, the governments in charge between the periods of 1989-1991 were successful in organizing and legitimating an international coalition while adopting a restrictive refugee policies. Compared to the Syrian case after 2011 up until 2013 as the numbers reached 2.5 million with inclusive refugee policies, Turkey's efforts to push international society to form a coalition against Syria were failed. Subsequently, the Syrian refugee case has become protracted. Therefore, a critical comparative analysis of the data highlights

significant overlapping legitimization efforts for each case until the critical juncture of establishing a coalition. For the second analytical part, the paper focuses on the Syrian case after 2013 and examines Turkey's strategic maneuvering regarding refugee policies in short and long-term foreign and domestic goals and practices on the ground, and exerts how Turkey legitimizes these efforts by taking a holistic view centered around four pillars: legitimization through international practices, foreign policy fluctuating between idealism and pragmatism, humanitarianism and securitization. For a comparative analysis, the research benefits from the data attained from the interviews with bureaucrats, newspaper analysis of bureaucratic statements and official statements.

***

Migration in The Post-Soviet Space

Lisans Öğrencisi Burba Alexandr & Lisans Öğrencisi Novikov Daniil - Moscow State Institution of International Relations (MGIMO)

In the focus of our investigation, there is a migration in the countries of former Soviet Union. One of the serious historical problems was so called "iron curtain" which includes law restrictions of the states for traveling and migration in the Soviet Union. After the USSR collapse new independent states conduct their own migration policy. Besides people from post-Soviet countries migrate inside and outside post-Soviet space very actively. Authors are going to answer several questions: why do people migrate from countries of post-Soviet space to others; where do they migrate; How many people migrate inside the Post-Soviet space and from their countries to EU, USA, Canada and other parts of the globalized world. As a research method, authors used the analysis of official statistics, migration law of the post-Soviet states. Authors would like to analyse legal and illegal migration and its aftermaths.

***

Politicization of Diaspora Engagement Policies

Dr. Öğr. Üyesi Damla Bayraktar Aksel – Koç Üniversitesi

Over the last decades, many states with large populations of emigrants living in the overseas began to adopt a new perspective and language to perceive their non-resident citizens while at the same time transforming their existing institutions or establish new institutions. As these policy changes for diaspora engagement have redefined the traditional citizenship regimes, which were defined within a territorial understanding, they had repercussions on the international relations and bilateral relations between the home and host states. This paper aims to analyse how the politicization of diaspora engagement policies take place in the area of international relations. The research will first focus on the case of Turkey, a traditional country of emigration and a country with sturdy diaspora engagement policies since early 2000s. Second, it will provide a comparative analysis of the Turkish case with the cases of two other traditional emigrant sending countries of Mexico and India.

***

An Economic Assessment of International Migration and Refugee Movements

Dr. Öğr. Üyesi Deniz Kozanoğlu – Yeditepe Üniversitesi

Current population movements around the world and Europe will mark the history of international migration. On a global scale, wars and persecution have never provoked, since the end of the Second World War, as much movement of people within and outside countries. The conflicts in the MENA region are pushing people to the start. Most of them relocate to their country of origin or a neighbouring country, but some of these forced displacements are headed for Europe. Faced with the challenge of welcoming refugees, European countries are still struggling to agree on an ambitious common immigration policy. The current migratory context and the difficulties of coordination between European countries raise many questions concerning the extent of international migration and refugees' choice of location as well as the different reception conditions in European countries and their asylum policy. The purpose of this paper is to describe the movements of people and refugees around the world and to provide an economic assessment of the specific situation of the European Union in relation to the reception of refugees. The paper extends issues relating to refugee movements to the economic sphere and illustrates the effects of immigration and refugees on the employment conditions in host countries. The study method is based on a recent literature review of several theories, as well as the study of different cases. The results present the features that may contribute to the economic success of international migration.

***

Uluslararası Literatürde Göç ve Mülteci Sağlığı İle İlgili Hangi Konular Öne Çıkmaktadır? Bir Kesit Değerlendirmesi

Prof. Dr. Dilek Aslan - Hacettepe Üniversitesi

Göç, göçmen, mülteci gibi kavramlar bütün dünyada öne çıkan güncel konular arasında yer almaktadır. Bu başlıklarla ilgili olarak bilimin birden fazla alanında çalışmalar yapılmakta ve kanıta dayalı sonuçlardan yararlanılarak çözüm önerileri oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bütün alanlar içinde sağlık önemli bir başlıktır ve bu alanda sistematik yaklaşımların geliştirilmesi esasen bir gerekliliktir. Bu sunumun amacı 15.4.2018 tarihinde saat 19.15'de "Pubmed" veri tabanında İngilizce anahtar sözcükler "migration", "refugee", "health" ve "review" kullanılarak ulaşılan derleme makalelerin içeriklerinin incelenmesidir (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>). Ulaşılan toplam derleme makale sayısı 17'dir. Makalelerin ayrıntılı incelemesi sırasında bir makalenin içerik açısından farklı bir konuda olduğu görülmüştür. İki makale de Almanca dilinde yazılmıştır ve değerlendirilememiştir. Sonuç olarak 14 makale değerlendirilmiştir. Makalelerin öne çıkan konu başlıkları arasında sağlık sorunları, enfeksiyon hastalıkları, ruhsal sorunlar, aşılama/bağışıklama, sağlık hizmetlerine erişim, sosyal açıdan mevcut engeller yer almıştır. Derleme makalelerin farklı dergilerde yer aldıkları ve dünyanın farklı ülkelerinden yazarların katkılarıyla yazıldığı görülmüştür. Bununla birlikte makalelerin çoğunluğu Avrupa kökenlidir. Makalelerin bir kısmı sistematik derleme tipinde yazılmıştır.

Birden fazla makalenin farklı boyutları ile aynı zeminde incelendiği derleme makalelerin sonuçlarının yorumlanması bakış açısı ve öneri sunmaya katkı açısından değerlidir. Bu sayede makalelere yansıyan konulara ve içeriklerine yönelik olarak bütünsel yaklaşımlar geliştirebilmek olanaklıdır. Bu nedenle bu gibi içerik inceleme çalışmalarının düzenli aralıklarla yapılabilmesi önerilmektedir.

***

Education policies of the Council of Europe in regards to the integration of migrants

Dr. Öğr. Üyesi Ebru Eren – Yeditepe Üniversitesi

Certainly, the globalization of the trade has facilitated international migration by opening new doors for newcomers and new opportunities for migrants already settled in the host political contexts. Supposing that migration is not “an act totally isolated but a sustainable process”, many factors accentuate the complexity of the migration, such as the plurality of multilingual and multicultural contexts, but also the needs and the expectations of migrants who have different profiles. The problematic of the sociolinguistic integration of migrants and particularly the sociolinguistic integration of adult migrants into the host political contexts, has been a source of lively debates (since 1968) in the Language and Education Policy Division of the Council of Europe. Thus, the project entitled “Linguistic Integration of Adult Migrants (LIAM)” which is developed by the international organization in question, aims to promote the building of intercultural understanding and the maintenance of social cohesion through the “Toolkit”, as a referential to the sociolinguistic integration of adult migrants, resulting from the project mentioned above. As stated by the Council of Europe’s Language and Education Policy Program, the sociolinguistic integration is a “two-way process”: newcomers or migrants who have already settled in the host political contexts have the priority to appropriate the language and the culture of this context. On the other hand, these contexts must develop language and education policies in order to ensure the real integration of migrants as active “democratic citizens involved in social life” (in terms of health, housing, employment, education, etc.). At this stage, it would be appropriate to refer to the “Toolkit” of the Council of Europe which is mainly contextualized in “two-way” according to the various situations in daily life communication (respecting the needs and the expectations of adult migrants and inevitably, their sociolinguistic profile) and according to the host political contexts (respecting the sociocultural features of these contexts). The availability of the present “Toolkit” in seven completely different languages (French, English, Dutch, German, Greek, Italian and Turkish) justifies the importance of this work, while drawing attention to plurilingual and intercultural education in the context of globalization and consequently in the context of international migration.

***

Göç ve Sağlık: Göçmen Sağlığının Değerlendirilmesi

Dr. Arş. Gör. Esmâ Kabasakal & Arş. Gör. Ayşe Yücesan - Hacettepe Üniversitesi

Göç olgusu bireyde meydana getirdiği sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel değişikliklerin yanı sıra sağlık göstergelerini de etkilemektedir. Türkiye’ye göç edenlerin çoğunluğunu oluşturan Suriyeliler, temel sağlık göstergeleri arasında yer alan anne ve çocuk sağlığı, aşılama oranları, üreme sağlığı, göç etme sürecinde olumsuz sağlık koşulları ve psikososyal yönden olumsuz etkilenmiştir. Bu süreçte toplumda riskli gruplar olarak ele alınan çocuk, kadın, gebe, yaşlı vb gruplar üzerinde göçün etkisi daha da belirginleşmektedir. Nitekim Suriyeli göçmenlerin %75’nin yardıma muhtaç kadın ve çocuklardan oluştuğu bildirilmektedir. Göçmen sağlığı; ait olduğu etnik sınıftan, göç süreci ve sonrasındaki sosyo ekonomik durumdan etkilenmektedir. Bu nedenle göçmenler öncelikli grup olarak yaşam tarzları, sağlık davranışları ve sağlık hizmetlerine erişim açısından değerlendirilmelidir. Göçün insan sağlığı üzerine olumsuz etkisini önleyecek ulusal planlama ve faaliyet planları, sağlığı koruma ve geliştirme, Türkiye halkını bulaşıcı hastalıklar başta olmak üzere çeşitli sağlık problemlere yakalanmasının önüne geçmede etkili olacaktır. Bu sunumda göçmen sağlığı kadın, çocuk ve yaşlı olmak üzere risk altındaki gruplar açısından ele alınarak göçmen sağlığı hizmetlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

***

Göç, Çağdaş Sanat İlişkisi ve Çelişkileri

Dr. Öğr. Üyesi Esra Yıldız - İstanbul Bilgi Üniversitesi

Savaş, ekonomik adaletsizlik, ekolojik felaketler gibi pek çok farklı nedenlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan sanatçılar, -çağdaş sanatın tarihselleştirilmesinde II. Dünya Savaşının dönüm noktası olması gibi- günümüzde de küreselleşme sonrasında çağdaş sanatın üretilme pratiklerini, bağlamını, bu içerikli çalışmaların sunulduğu sanat ve kültür kurumlarını, etkinlikleri de etkiler, dönüştürür ve sergilerin, bienallerin kavramsal çerçevelerinin belirlenmesinde anahtar işlev görürler. Politik ve toplumsal alana olduğu kadar sanat ve kültür alanına da yansımaları olan göç, zorla yerinden edilme durumunun sanatta ifadesini bulması, dışarıdan gözlemle bu duruma tanıklık eden sanatçıların yanında, kendileri de çeşitli nedenlerle mülteci durumuna düşmüş ya da göç etmiş sanatçılar eliyle olur. Bu sanatçılar Batı kurumlarının aranan aktörleri/aktristleri haline gelir, ancak aynı zamanda çağdaş sanatın kurumları ve piyasası içinde araçsallaştırılma tehlikesi de yaşarlar. Gelişmiş ülkelerin politik ortamda göz yumduğu konu ve sorunlar, çokkültürlülüğe katkı olarak adeta kültür ve sanat arenasında görünür kılınmaya çalışılır ve son yıllarda Orta Doğu, Afrika gibi batı dışı coğrafyalardan, ırkçılık vb. söylemlerin kamusal alanda tartışılmasında önemli rol oynayan bu sanatçılar ve yapıtları kültür-sanat kurumlarınca da desteklenir. Bildiride, çağdaş sanatta göç konusunun, göçmen ve mülteci sanatçıların nasıl ele alındığı, konumlandırıldığı ve bu konudaki çalışmaların sanat kurumlarında ve bienal gibi büyük etkinliklerde gösterilmesiyle, göç, çağdaş sanat ve sanatçılar arasındaki ilişki ve çelişkiler son yıllardaki örnekler üzerinden tartışmaya açılacaktır.

***

Demokrasi Ekseninde Türkiye-İspanya Göçmen Politikaları Karşılaştırması

Evrin Çınar-Yeditepe Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

Immigration is one of the most pressing concerns in both industrialized and developing countries and it became a key indicator for target and transit states to govern migration policies at the core of democratization. The diverse levels of democracy lead the states to produce different migration, integration and naturalization policies. In this regard, the investigation of Turkey and Spain, which have similarities in historical and political processes especially in the 20th century, plays a vital role in order to examine how democratization influences these two states in terms of producing regular and irregular migration policies. Through their progressing democracy treatment, Turkey and Spain completed their transition from a state of emigration to immigration especially after the end of cold war. Their migration governance and management policies differ in the context of democratization movement. In this respect, how democracy influences Turkey and Spain as transit and target states to direct migration policies should be investigated. In order to achieve well-formulated theorization, a deep and detailed literature was researched.

***

Transit Göçün Emek Göçüne Dönüşümü: “Uydu Kent Denizli’deki İranlılar Örneği”

Arş. Gör. Gizem Kurban - Üsküdar Üniversitesi

Türkiye, bulunduğu coğrafya sebebiyle doğu-batı arasındaki göç hareketlerinde bir köprü vazifesi görmüş,

bazı göçmenler için de adeta bir bekleme odası olmuştur. İran'ı çeşitli sebeplerle terk edip Amerika ve Kanada gibi ülkelere geçmek isteyen transit göçmenler, uluslararası korumaya başvurarak cevap gelmesini beklerken, bu bekleme sürecinde de Türkiye'deki hayatlarını sürdürebilmek adına kayıt dışı olarak tekstil sektörü ağırlıklı olmak üzere farklı sektörlerde düşük ücretlerle çalışmaktadırlar. Transit göçmen olmaları nedeniyle geçici oldukları düşünülen ve topluma yansımaları yönünden göz ardı edilebilen bu kitle, emek piyasasına girişleriyle birlikte emek göçü özelliği kazanarak yerel ekonomiyi hem emek arzı-talebi yönünden etkilemekte hem de yereldeki ev kiralarının değişmesinden mekânsal ayrılmaya kadar bölgenin sosyal hayatında da değişikliklere sebep olabilmektedir. Çalışmada, geçmişten bu yana İrandan Türkiye'ye gelen göçe dair literatür taraması yapılarak bu göç türünün karakteristik özellikleri analiz edilmeye çalışılmış, uydu kent olduğu için yoğun bir İranlı göçmen popülasyonuna sahip olan Denizli ilinde, 5 İranlı ile Nisan ayı süresince derinlemesine mülakat yapılmış ve yaşadıkları mekanlar katılımcı gözlem yoluyla incelenmiştir. Çalışmanın neticesinde, transit göçmen olarak gelen İranlıların hayatlarını sürdürebilmek adına hızla emek piyasasına dâhil olarak ekonomik hayatı ve piyasadaki dengeleri etkiledikleri, sosyal hayatta da daha çok kendi içlerinde sosyalleşerek yerel halktan kopuk ve mekânsal olarak da ayrılmış bir yapılanma kurdukları görülmüştür. Sonuç olarak, literatürde net çizgilerle belirgin kategorilere ayrıştırılmış göç türlerinin aslında birbirine dönüşebilir ve esnek yapıda olmasının yanı sıra, göç sürecinin toplumu ve toplumsal hayatı tek bir yönüyle değil sosyal, ekonomik ve politik gibi çok çeşitli yönlerde etkilediği kanaatine varılmıştır.

***

Vatansızlık Statüsü: Çözülmemiş Bir Uluslararası Sorun

Gülçin Çelik - Yeditepe Üniversitesi, Lisans Öğrencisi

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre dünya üzerinde 10 milyondan fazla vatansız bulunmaktadır. Gerek uluslararası gerekse bölgesel teşkilatlanmalar tarafından yapılan antlaşmalar ve bildirimler ile bu sayının azaltılması hatta vatansızlık durumunun ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Ancak burada asıl önemli olan etken siyasi otoritenin istediğidir. Bu noktada vatansızlığa neden olan iki ana nedene bakılabilir; bunlardan ilki “mutlak vatansızlık” olarak adlandırılan doğuştan vatansızlık hali ve ikincisi “yarı vatansızlık” olarak adlandırılan kişinin daha sonra vatansız duruma dönüşmesi halidir. BMMYK çerçevesinde bulunan Suriyeli mülteci kamplarında doğan birçok çocuğa doğum belgesi verildiği ancak doğum belgesi sağlanamayan Suriyelilerin ileride vatansızlık durumu ile karşı karşıya kalabileceği açıklanmıştır. Yarı vatansızlık durumuna örnek olarak Myanmar'da ikamet eden müslüman Rohingas etnik kimliği örnek verilebilir. Milletler Cemiyeti çerçevesinde 1930 yılında “Vatandaşlık Yasalarının Çakışmasına İlişkin Bazı Sorunlara Ait Sözleşme” yapılmış ve “Vatansızlık Durumuna İlişkin Protocol” hazırlanmıştır. Ancak durumun asıl kaynağını araştırma ve önleme yönündeki yetersizlikleri ile bu protokol istenilen etkiyi sağlayamamıştır. BMMYK, Vatansızların Statüsüne İlişkin 1954 Sözleşmesi ile uluslararası hukuk çerçevesinde uluslararası tahammül kuralları olarak kabul edilmiş vatansızlık tanımı ortaya konuşmuştur. Ancak 1954 sözleşmesi de jure vatansızları (hukuken vatansızlık statüsüne sahip vatansızları) kapsamaktadır. De facto vatansızları (fiili vatansızlar) kapsamaması ve vatansızları haklarını, özgürlüklerini ve ödevlerini belirlemesi amacıyla “Vatansızlık Durumlarının Azaltılması Üzerine 1961 Sözleşmesi” yapılmıştır. Bu sözleşme çerçevesinde vatansızlığın; kişilerin bulunduğu ülkenin vatandaşlığını alması yoluyla azaltılması hedeflenmiştir. Uluslararası siyasi örgütlerin dışında bölgesel örgütler ve hükümet dışı örgütlerde konuya eğilmiştir. Hükümet dışı örgütler; vatansızların bulunduğu bölgelerin istatistikleri ve yaşadıkları güç durumun tespiti yönünde devletlere ve uluslararası örgütlere veri kaynağı oluşturma görevini üstlenmişlerdir. Bölgesel örgütler ise vatansızlığın azınlık konusunun bir parçası olduğunu düşünerek, bu

çerçeve de konuyu ele almışlardır. Gerek Birleşmiş Milletler gerekse bölgesel örgütler; vatansızlık konusunun devletlerin “vatandaşlık yasası” çerçevesinde önlenebileceğini öngörmektedirler. Vatansızlık durumunun oluşmasını engellemek amacıyla “jus soli” (toprağa dayalı vatandaşlık kazanımı) durumunun vatandaşlık yasasına eklenmesi ve azınlıkların vatandaşlık kazanmasını öngören bir vatandaşlık yasasına sahip olunması teşvik edilmesi bu konu çerçevesinde ele alınmıştır.

***

Mevzuatın Ötesinde Türkiye’de Mülteci Hukuku

Arş. Gör. Hilal Uludağ - Gazi Üniversitesi

Sığınma olgusunun varlığı farklı adlandırmalarla çok eski tarihlere uzanır fakat uluslararası mülteci hukuku, II. Dünya Savaşı sonrasında mültecilik konusunun ulusal standartları aşır uluslararası bir boyuta ulaşmasıyla başlar. Türkiye, uluslararası mülteci hukukunun temel belgeleri niteliğindeki 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme ve 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin New York Protokolü’ne coğrafi çekince ile taraf olmuş ve sığınma politikasını bu kabul etrafında inşa etmiştir. Böylece sadece ilticaya ilişkin ilk düzenleyici belge olan 1994 Yönetmeliği’nde mülteci ve sığınmacı kavramlarının farklı anlamlara ve dolayısıyla statülere karşılık gelecek şekilde kullanılması, Suriye’den gelen kitlesel göç hareketleri sebebiyle, dönemsel ihtiyaçlara cevap verme amacı taşıyan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve Geçici Koruma Yönetmeliği’nde -mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma ve geçici koruma statüleri olarak- benzer şekilde sürdürülmüş; zorunlu göçün aktörleri göç deneyimleriyle ilişkisinden ziyade politik gerekçelerle sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada Türkiye’de mülteci hukukunun seyrini uluslararası ve ulusal hukuki metinler ekseninde mülteci kavramından başlayarak, insan hakları anlayışıyla irdeliyorum. Bu çerçevede uluslararası metinlerdeki sığınanlara işaret eden “kişi” sözcüğünün ulusal mevzuatta “yabancı” olarak yer almasına; “tedbir”, “gözetim”, “himaye” gibi olumsuz anlam barındıran ifadelere; ilticanın bir “sorun” olarak değerlendirilmesine ve iltica sürecine ilişkin “belirsizlik”, “muğlâklık”, “geçicilik” unsurlarına odaklanıyorum.

***

Immigration & Fugitives On Nagorno Karabagh Conflict: It’s Legal Scope

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Ural Aküzüm - Bilgi Üniversitesi

Nagorno-Karabakh is a highly contested, landlocked region in the South Caucasus of the former Soviet Union. The present-day conflict has its roots in the decisions made by Joseph Stalin when he was the acting Commissar of Nationalities for the Soviet Union during the early 1920s. In April 1920, Azerbaijan was taken over by the Bolsheviks; Armenia and Georgia were taken over in 1921. To garner public support, the Bolsheviks promised Karabakh to Armenia. At the same time, in order to placate Turkey, the Soviet Union agreed to a division under which Karabakh would be under the control of Azerbaijan. With the Soviet Union firmly in control of the region, the conflict over the region died down for several decades. When the USSR began to collapse, the question of Nagorno-Karabakh re-emerged. In August 1987 Karabakh Armenians sent petition for union with Armenia tens of thousands of signatures to Moscow. The struggle over Nagorno-Karabakh escalated after both Armenia and Azerbaijan attained independence from the Soviet Union in 1991. By the end of 1993, the conflict had caused thousands of casualties and created hundreds of thousands of refugees on both sides. By May 1994,

the Armenians were in control of 14% of the territory of Azerbaijan. At that stage, for the first time during the conflict, the Azerbaijani government recognized Nagorno-Karabakh as a third party in the war, and started direct negotiations with the Karabakh authorities. As a result, a cease-fire was reached on May 12, 1994 through Russian negotiations. Unfortunately, tensions heated up yet again in April 2016 when Azerbaijan claimed to have killed and wounded more than 100 Armenian soldiers.

***

Popülizm, Popülist Oy Verme ve Göç

Dr. Öğr. Üyesi. Işıl Zeynep Turkan İpek – Yeditepe Üniversitesi

21. yüzyılın başından itibaren uluslararası siyaset iki temel olgu ile karşı karşıya kalmaktadır: göç ve popülizm. Küresel ve yerel ölçekte, artan göç dalgası ülkelerin yerel politikalarını, uluslararası ve diplomatik ilişkilerini ve güvenlikle ilişkili kararlarını etkilemektedir. Diğer yandan popülizm ise, bir siyasi tavır ve sağ ve sol liderler tarafından benimsenmiş bir siyasi söylem olarak ön plana çıkmaktadır. Bu iki ana olgu üzerine yapılan güncel araştırmalar, göç hareketlerindeki artış ile popülist söylemler ve popülist partilere oy verme davranışı arasındaki güçlü ilişkiyi ortaya koymaktadır. Popülizmin ve otoriter popülistlerin temel özellikleri olan ötekinden korkma ve ötekine karşı öfke, yerel halk ve vatandaşların egemenliği gibi özellikler göç karşıtı politikaları beslemektedir. Bu bildirinin amacı popülizm, popülist oy verme biçimi ve göç arsındaki ilişkiyi güncel araştırmalara değinerek incelemektir. Çalışmanın ilk hipotezi çeşitlenmekte ve çözülmekte olan kültürel değerlerin göç karşıtı politikaların ve popülizmin gelişimine doğrudan etkisi olduğunu; ikinci hipotezi ise artan göç akımlarının popülist liderlerin seçilmesi üzerindeki etkisini göstermektedir. Siyasi boyutu artarak devam eden göç olgusu, popülist liderler tarafından bir seçim propagandası olarak kullanılmaya ve bu şekilde günden güne popülist liderlere yönelik oy verme davranışını da geliştirmektedir. Bu çalışma, günümüzün iki önemli olgusuna dair güncel fikirleri bir araya getirmeyi hedeflemektedir.

***

Iraqi Refugees in the Aftermath of 2003 War

Dr. Ioana Constantin Bercean - Babes Bolyai University

The Western newspapers are carrying numerous articles about illegal immigrants, asylum seekers and other types of migrants, being almost exclusively focused on the immigration pattern toward Europe. While, there is no doubt that the latest flux of immigrants fleeing especially Syria created some anxiety among the Europeans, there are also different types of displaced people or immigration waves who were not given the due attention. Therefore, this research aims to present the Iraqi exodus in the aftermath of the 2003 war, and its implications for the neighboring countries. The predominant factor for Iraqis to leave their country after the 2003 invasion was the pervasive violence and those who left Iraq because of sectarian or other violence, comprise Iraqis from all sects and religions. While nearly one in five Iraqis has been displaced – internally or externally – since 2003, more than two million had to flee their country. While the Iraqi refugee crisis was unfolding, the world watched with apathy as it has done throughout most of the world's human-made tragedies. Consequently, these refugees have become the responsibility of a few countries, mainly Syria and Jordan, who have had to shoulder the burden of hosting them. This essay aims to shed some light over those events, while at the same time presenting the

tragedy of Iraqis obliged to seek shelter in a foreign country, due to the increasing domestic violence.

***

Migration as Emotional Experience

Prof. Dr. İnci User - Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

In social science literature, migration is often dealt with as a macro-level process. Scholars are concerned with the economic and political factors leading to migration, the statistical data concerning mobility and the structural outcomes of it. The migrant however is not a mere statistical figure, but an individual human being who voluntarily or involuntarily leaves his roots, moves to and struggles to continue his existence in a foreign place. This is an emotional experience which may be exhilarating and may have very beneficial outcomes in some cases. But in many other cases it involves losses, pain, lots of anxiety or fury, and sometimes it can even result in trauma. The emotional experiences of migrants come to be discussed in the field of mental health, but they are less often touched upon by sociology. Basing on research data as well as samples of migrants' literary works, this presentation will be an attempt to contribute to the integration of the aspect of emotion into the sociology of migration.

***

Etnik Ekonomi: Almanya'da Türkiye Kökenli Göçmen Girişimcilik

Kaan Karayılmaz - K-Business, Bağımsız Araştırmacı

1960'lı yıllardan beri Türkiyeli göçmenler ve aileleri Almanya'da yaşamaktalar. Eski adıyla "misafir işçiler" zaman içerisinde göçmen işçiliğe, sonrasında Alman vatandaşlığını kazanarak siyasal haklara yönelik taleplerle Almanya'daki en büyük etnik azınlık konumuna geçtiler ve Türkiye kökenli Alman olarak yeni bir statü kazandılar. 2015 ve 2016 yıllarında yüksek sayıda göçmen ve mülteci kabulüyle yabancı sayısı Almanya'da artmıştır. Göçmen kökenli nüfusun yarısından fazlası Alman vatandaşlığına sahiptir. Türkiyeli göçmenlere paralel olarak Orta Doğu ve Afrika gibi göç veren bölgelerden gelen insan sayısı özellikle son beş yılda önem kazanmıştır. 2015 yılında Almanya'da nüfusun %75'i şehirlerde yaşıyordu ve tahminlere göre 2030 senesinde nüfusun %80'i şehirlerde yaşayacak. Bu gerçek, tek başına, kentlerin politik, sosyal ve ekonomik geleceğini öngörmek için kentsel gelişim anlayışını önemli kılmaktadır, zira şehirler, insanların ulusal, küresel hareketlerinin ve ekonomik süreçlerinin kesiştiği dinamik yerlerdir. Göç ve kentleşmenin bir sonucu olarak metropollerde etno-kültürel çeşitliliğin artması göçmen girişimciliği de beraberinde getirmektedir. Şehirlerde göçmen toplumun yaşantısı ve göçmenler tarafından kurulan küçük işletmeler arasında bir bağlantı vardır. Ortadoğudan gelen yeni göç dalgaları ve artan Müslüman kökenli göçmen sayısı hem tüketici hem işveren hem de işgücü olarak göçmen kökenli bir ekonominin büyümesi için olanaklar sağlamaktadır. Bilhassa Türkiyeli göçmenler diğer göçmen gruplarla kıyaslandığında girişimci olmada ön plana çıkıyorlar. Almanya metropollerinde şehir merkezleri ve semtler, 2000'li yıllardan sonra göçmenler veya onların torunları tarafından kurulan küçük işletmelerle karakterize edilmiş durumdadır. Aynı zamanda, şehirler, vasıfsız işçilerden geniş bir yelpazeye yayılan yabancı işçiler için ekonomik kalkınmanın merkezi olarak giderek daha cazip hale gelmişlerdir. Ancak göçmen topluluklar da yeni, kentsel çevreler bağlamında değişmektedir, göçmenler eski habitatlarını ve sosyal bağlarını terk edip, yeni ortamlara uyum sağlarken yeni sosyo-ekonomik bağlamlarda

geliştirir ve bunları etkileşim ağlarında kullanırlar. Her şeyden önce, yakın dönemdeki kentleşme ve göç dinamiği motorları, küreselleşme süreçlerinin birbirine karışması ve son yıllardaki dönüşüm ve liberalleşme politikalarının sonucu olarak da göçmenler ve göçmen kökenli ekonomi Almanya'da şehirlerin bir parçası olmuştur. Göçmen girişimciliği, küreselleşme ve şehirleşme bağlamında göçmenlerin bilgi toplumlarında ekonomik gelişmesinde önemli bir yer kazanmakta olup metropollerde kendi iş yerlerini kurmaları kentleşme ve demografik yapının değişiminde de farklılıklar yaratmaktadır. Özellikle ikinci ve üçüncü kuşak Türkiyeli göçmenler Almanya'da gerek edindikleri bilgi ve eğitimler gerekse birinci kuşak tarafından oluşturulmuş bulunan sermaye birikimiyle kendi iş yerlerini kurmaya yönelmektedir. Bu göçmenleri girişimci veya yenilikçi olarak da görebiliriz. Bu bağlamda şehirlerde, banliyölerde küçük işletmeler oluşmuş ve şehirlerde yaşamaya başlayan eski ve yeni göçmenler kendi tüketici kitlelerini şehirlerin yeni büyüyen bölgelerinde ortaya çıkan bu dönüşümler sonucunda yaratmışlardır. Girişimciliğe geçiş nedenleri ve kantitatif olarak artan girişimcilik göçmenlerin Alman toplumuna uyumu veya kendi ekonomilerini kurarak topluma uyumsuzluğu gibi farklı şekillerde tartışılmaktadır. Girişimciliğin sınırlı bir değerlendirilmesi gerçeği yansıtmayabilir; çünkü girişimciler kendi aralarında oldukça heterojen bir yapıya sahip olup- Alman veya diğer yabancı serbest meslek sahipleri gibi- hem serbest meslek sahibi emekçilerden hem de modern dinamik girişimcilerden oluşmaktadır. Bu araştırma 2017 Kasım ve 2018 Şubat ayları arasında Almanya'da 50 Türkiyeli göçmen işletme sahibi ile yapılan görüşme sonuçlarını yansıtmaktadır. Göç sürecinde kendi işyerini kuran Türkiyeli göçmen kökenli işletme sahiplerinin iş kurma süreçleri, bu süreci nasıl algıladıkları ve kentleşmenin göçmen toplumunu nasıl etkilediği saha bilgileriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada nitel veri toplama tekniği olan odak grup görüşme yöntemi kullanılmıştır, katılımcılar "maksimum çeşitlilik örnekleme" yöntemine göre belirlenmiştir.

Çalışmanın amacı, Türkiyeli göçmen girişimcileri göç, serbest meslek, küreselleşme, kentleşme ve etnik ekonomi içeriklerini birleştirerek incelemektedir. Araştırma sonuçları hazırlık aşamasındadır.

***

Tarihsel Süreçte Türkiye'de Kültürel Sermaye Sahibi Vasıflı Göçmenleri Çekme ve Beyin Kazanma Politikaları

Dr. Kemal Eker - Milli Savunma Üniversitesi

Dışarıya yönelik beyin göçünün (brain drain) ülkemizin gündeminde çok uzun süreden beri önemli bir sorun teşkil etmesi nedeniyle; literatürde beyin göçü kavramının zıt anlamlısı olarak kullanılan "beyin kazanma" (brain gain) ya da daha geniş anlamıyla vasıflı göçmenleri (skilled migrants) çekme konusu çok fazla gündeme gelmemiştir. Bu çerçevede, belirli dönemler dışında etkin politikalar üretilmediği gibi akademik camianın da konuya yeterince ilgi duymadığı söylenebilir. Osmanlı İmparatorluğunda Avrupa'ya karşı üst üste kaybedilen savaşlardan sonra, teknolojik üstünlüğün kaybedildiğinin farkına varılmasıyla birlikte, özellikle askerî alanda yapılmaya çalışılan yenileşme çabalarını desteklemek için birçok yabancı uzman ülkemize gelmiştir. Bunların bir kısmı bilinçli bir politikanın sonucu olarak getirilmiş, önemli bir kısmı ise kendi ülkelerinde yaşanan siyasi gelişmeler nedeniyle ülkemize sığınmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında bir yandan yetiştirilmek üzere dışarıya öğrenci gönderilirken, diğer yandan bazı uzmanlar Türkiye'ye davet edilmiştir. Ayrıca, Nazi Almanyasından kaçan Musevi bilim adamlarının bir kısmının Türkiye'de istihdam edilmesi örneğinde olduğu gibi dünyadaki siyasi gelişmeler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ancak sonraki dönemlerde, dışarıya yönelik beyin göçünün ülkemizin önemli bir sorunu hâline gelmesiyle daha çok bu konuya yoğunlaşmıştır. Bu süreçte; yakın çevremizde İran devrimi, Sovyetler Birliğinin dağılması gibi birçok siyasi gelişme olmuş ve bu gelişmelere bağlı olarak ülkemize yönelik göçler meydana gelmişse de beyin kazanma veya vasıflı göçmenleri çekme yönünde

çıkan fırsatlar yeterince değerlendirilememiştir. Bilim, teknoloji, sanat ve spor gibi alanlarda “kültürel sermaye” (cultural capital) sahibi göçmenlerden başka vasıflı göçmenler kapsamında değerlendirilebilecek bir diğer grup olan “yatırımcı” veya “girişimci” statüsündeki göçmenleri çekme hususunun ayrı bir çalışmanın konusu olduğu düşünüldüğünden, bu çalışmada Osmanlı İmparatorluğunun duraklama döneminden itibaren günümüze değin Türkiye’ye yönelik vasıflı göçü, kültürel sermaye sahibi göçmenler açısından politik, hukuki ve idari düzlemlerde ele alınmıştır.

***

Avrupa Birliği Ülkelerinde Mülteci İmajı ve Göç Krizi

Arş. Gör. Kübra Öztürk & Arş. Gör. Fatmanur Kaçar – Marmara Üniversitesi

Avrupa Birliği (AB), kıtada barışı tesis etmek üzere temelleri yıllar önce atılan, ekonomik hedeflerle yola çıkan fakat, siyasi anlamda da bütünleşmeyi sağlama hedefi taşıyan, inşası halihazırda devam eden bir projedir. Kendisine atfedilen birtakım özellikler ile birlikte, söylemleri ve politikaları göz önünde bulundurulduğunda AB’nin politikalarını olumlu değerlendiren çalışmalar olduğu kadar eleştiren çalışmalar da bulunmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana yaşanan en önemli krizlerden biri olarak nitelendirilen Suriye temelli mülteci krizi ve diğer küresel krizler ile bölgesel sorunlar karşısında AB’nin olumsuz nitelendirilebilecek bazı politika ve tutumları, kazandığı olumlu imajın ve misyonlarının tekrar sorgulanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu gerekliliğin ortaya çıkmasındaki temel sebeplerden birisi ise, Macaristan, Avusturya, Hollanda gibi AB üyesi ülkelerin Avrupalı değerleriyle örtüşmeyen bir şekilde mülteci meselesini iç politikalarında araçsallaştırmaları ve olumsuz bir imaj inşa etmeleridir. Bu durum, AB’nin temsilcisi olduğunu savunduğu değerlere ve göç krizine yaklaşımına analitik bir şekilde bakmayı gerektirmektedir. Bu çalışma ile AB’nin değerleri, Suriye Savaşı’ndan doğan göç krizi özelinde üye ülke politika ve tutumları ile ilgili literatürün taranarak, ilgili medya ve ikincil diğer kaynakların incelenmesiyle sorgulanacak ve tartışılacaktır.

***

Göç Politikaları Kapsamında Göçmen Sağlığının Yeri ve Önemi

Arş. Gör. Makbule Şenel & Dr. Öğr. Üyesi Bilge Kalanlar - Hacettepe Üniversitesi

İnsanlar tarih boyunca gönüllü olarak göç etmiş veya zorunlu olarak göç etmek zorunda kalmışlardır. Göç eden bireylerin göç etme nedenleri; daha iyi ücret düzeyine ve çalışma koşullarına sahip olmak ve daha iyi yaşam koşulları imkânına erişmek olduğu için, göçün arkasındaki en temel neden ekonomik nedenler olarak görülmektedir. Fakat son dönemde artan savaşlar, iç karışıklıklar ve doğal afet gibi nedenler de göç oranlarını etkileyen önemli etkenlerdendir. Göç edenler göç edilen ülkeyi birçok yönden güçlüklerle karşı karşıya getirmektedir. Bu güçlükler ekonomik güçlükler, sağlık sorunları ve iş istihdamı (ILO verilerine göre küresel işgücünde 150 milyon göçmen yer almaktadır) gibi güçlüklerdir. Bu sorunlara karşı hem göçmenler hem de yerleşim yeri halkı birçok açıdan zor durumda kalmaktadır. Göçmenlere yönelik yapılacak politikalar her iki grubunda faydasına olacaktır. Dolayısıyla göçmenleri koruyacak ve kapsayacak politikaların oluşturulması elzemdir. Göçmenlere yönelik politikaların başında göçmen sağlığını korumak öncelikli olmalıdır. Politikalar göçmenlerin eğitimini, göçmen çalışanların haklarını, iş sağlığı ve güvenliğini, sosyal eşitliklerini kapsamına almalıdır. Çünkü bu hizmetler, yalnızca onu satın alabilecek bireylere, bazı sosyal sınıflara ve kentlerde

oturanlara değil, toplumdaki herkese, sosyal adalet anlayışı içinde eşit olarak sunulmalıdır. Bu çalışmada ulusal ve uluslararası politikaların göçmen sağlığı açısından ele alınması amaçlanmaktadır. Verilere, göçmenlere yönelik ulusal ve uluslararası politikalardan, Uluslararası Çalışma Örgütü, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü mevzuatlarından yararlanılarak ulaşılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü Anayasası sağlık hakkını benimseyen ilk uluslararası belgedir. Ayrıca 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde de sağlık hakkına yer verilmiştir. Birleşmiş Milletler (BM) Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar sözleşmesinde sağlık hakkı “Taraflar Devletler herkesin mümkün olan en yüksek seviyede fiziksel ve ruhsal sağlık standartlarına sahip olma hakkını tanır” ifadesi ile sağlık hakkına değinilmiştir. Türkiye de ise sağlık hakkı 1961 ve 1982 Anayasalarında yer almıştır. Göçmen haklarına yönelik politikalara bakıldığında ise Avrupa Birliği 1997 yılında Amsterdam anlaşması ile göç sorununa değinen ve insanların serbest dolaşım haklarını ortaya koyan ilk anlaşmadır. Bu anlaşma göç sorununun ortak bir politika olmasında ilk adımdır. Türkiye’de ise 19.02.2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliğe göre: Suriyeli mültecilerin bütün sağlık giderleri AFAD tarafından karşılanmaktadır ve 2013/08 bir genelge ile Suriyeli göçmenlerin sağlık ve diğer hizmetlere erişimi Türkiye genelinde 11 ilden 81 ile çıkarılmıştır. Ayrıca 22.10.2014 te Geçici Koruma Yönetmeliği yürürlüğe konulmuştur ve 28.04.2011 tarihinden itibaren Türkiye’ye gelen Suriye vatandaşları, Geçici Koruma Statüsü almıştır. Geçici koruma statüsüne alınan Suriyelilere, sağlık hizmetlerinde yararlanmada, Türk vatandaşlarının yararlandığı genel sağlık sigortası kapsamına alınmıştır. Göç politikalarında geline son nokta; uluslararası göç politikaları kapsamında mevzuatların yetersiz olduğu, her ülkenin kendi ulusal politikasını sürdürmekte olduğu yönündedir. Ülke mevzuatlarında göçmen gereksinimlerinden çok dış ve iç sınırların denetimi, suçun önlenmesi, güvenlik, serbest dolaşımın engellenmesi gibi durumlar dikkate alınmaktadır. Bu durumda göçmenlere sınırlı bir özgürlük ve güvensiz bir alan sunumuna neden olmaktadır. Ülke mevzuatlarının birebir örtüşmesi dahi aralarında uyumun sağlanması önemlidir. Ayrıca göçmenlere yönelik çalışma, eğitim ve sağlık imkânlarının geliştirilmesinin; göçmen bireylerin, ailelerinin ve içinde yaşadıkları toplumun sağlığının geliştirilmesi bakımından önemli ve gerekli olduğunu söylemek mümkündür.

***

Göçmenlerle Yapılmış Araştırmaların Metodolojik Açıdan İncelenmesi

Arş. Gör. Makbule Şenel & Dr. Öğr. Üyesi Bilge Kalanlar - Hacettepe Üniversitesi

Göç yalnızca başka bir bölgeye yerleşmek değil aynı zamanda yerleşilen bölge ile karşılıklı etkileşimin gerçekleştiği bir olgudur. Bölge ekonomileri arasında gelinen gelişmişlik gibi çekici ya da savaşlar gibi itici sebeplerden dolayı ülkeler arası sürekli olarak göçler gerçekleşmektedir. Göç olgusu nedenleri ve sonuçları itibarıyla çok boyutlu olarak ele alınması gereken sosyal bir sorundur. Göçler sonrası göç edilen toplumda bütünleşme ve uyumun sağlanabilmesi için, genel topluma sağlanan temel gereksinimlerin göçmenlere de eşit şekilde sağlanması ve oluşturulması gerekir. Bu gereksinimlerin başında sağlık, eğitim, barınma, iş imkânı sunulması gibi kamu hizmetlerinin toplumun tüm grupları (yaşlı yetişkin, çocuk, kadın vs.) için eşit olarak desteklenmesi gerekmektedir. Göçmenler yerleştikleri bölgelerde yerleşim yeri sakinlerini sağlık, ekonomik, barınma ve iletişim gibi birçok konuda etkilemektedir. Dolayısıyla göçmenlerle yapılan çalışmaların kapsamlı yapılması ve mevcut durumlarının gerçekçi ortaya konulması gerekmektedir ki yerel toplum ile göçmenler arasında eşitlikler sağlanabilsin ve yerel toplumun ve göçmenlerin refahı sürekli kılınabilsin. Bu bağlamda çalışmanın amacı göçmenlerle yapılan anket çalışmalarını halk sağlığı bakış açısıyla ele almaktır. Verilere, 2016 Türkiye Göç Raporu, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü istatistikleri, göçmenlerle yapılan ulusal ve uluslararası araştırma çalışmalarından ulaşılmıştır. Göçmenlere yönelik yapılan çalışmaların çoğunluğunun Suriyeli

göçmenlerle yapıldığı saptanmıştır. Çalışmalarda küçük örneklem grupları ile çalışıldığı belirlenmiştir. Genellikle göçmen ve sığınmacıların sağlık hizmetine erişimine ve göçmenlerin yaşam koşullarına yönelik tanımlayıcı düzeyde anket çalışmaları yapıldığı saptanmıştır. Araştırmalar incelendiğinde çalışma örneklemine genellikle Suriyeliler alındığı saptanmıştır. Oysa Türkiye de diğer göçmenlerin sayısı da azımsanmayacak kadar çoktur. Çalışmaların; göçmen işçilere (yetişkin çalışan, çocuk çalışan gibi özel gruplarda), göçmen kadınlara, göçmen gebe kadınlara, göçmen yaşlılara yönelik yapılması ve yapılan çalışmaların spesifik konular (ruhsal sorunları, maruz kaldıkları iş kazaları) bağlanımda gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

***

Uluslararası Göç Perspektifinde Sinema

Dr. Öğr. Üyesi Melih Görgün - Yeditepe Üniversitesi

Auguste ve Louis Lumiere kardeşlerin geliştirdikleri sinematograf'ın 1895 yılında Paris'te bir öğleden sonra düğmeye ilk basılışı ile birlikte sinemanın doğuşu gerçekleşti. İçerdiği çeşitli enstrümanlar sayesinde çok zengin bir anlatım diline sahip olan bu sanat dalı çok kısa bir zamanda toplumları etkileyen önemli iletişim araçlarından biri haline geldi. Uzun yıllar boyunca farklı konuların farklı perspektiflerde ele alınmasına olanak sağlamış bu sanat, göç konusu için de yeni bir anlatım dili oldu. Uluslararası göç kavramının özellikle II. Dünya Savaşı yıllarından sonra önemini giderek arttırması, devletler kadar sinema filmi yapımcılarının, yönetmenlerinin ve senaristlerinin de ilgisini çekti. Ekonomik, toplumsal ve siyasi alanlarla yakından etkileşim içinde olan göç kavramı kısa zamanda sinemanın aranılan konularından biri halini alırken, sinema seyircisi tarafından da büyük ilgi gördü. Bu çalışmada özellikle uluslararası göç ve sinema ilişkisi, çeşitli örnekler üzerinden ele alınacaktır.

***

Avrupa Birliği'nin Seçici Göçmen Politikası ve Eleştirisi: Suriyeli Göçmenler

Arş. Gör. Meltem Yıldırım & Doç. Dr. Zafer Akbaş - Düzce Üniversitesi

Avrupa Birliği dünyanın en çok göç alan bölgelerinden biri olarak göç olgusunun sosyal ve politik bir çatışma alanıdır. Avrupa Birliği'nin homojen bir göçmen politikasından bahsetmek mümkün görünmemektedir. Her ne kadar birlik olsa da Avrupa Birliği üyesi ülkeler kendi çıkarlarını önceleyen şekilde göçmen politikası izlemektedirler. Bu bağlamda olmak üzere, Suriye'de yaşanan iç savaştan kaçan göçmenlere yönelik politikada da bir homojen politika değil, bazı ülkeler tarafından seçici politikalar izlenmektedir. Avrupa Birliği (AB) göçmen kabul ederken, güvenlik araştırması yapmakta, aile bağları ile uyumu, müracaat edenlerin korunma ihtiyacı derecesi gibi unsurları dikkate almakla beraber, ekonomik ve sosyal durumu yetersiz, kariyeri olmayan bazı kişileri reddetmektedir. Ayrıca göçmen kabulünde zaman zaman dini ve kültürel unsurların da ön plana çıktığı görülmekte; bir taraftan Hıristiyan kimlik ve kültüre sahip olanlara öncelik verilmekte diğer taraftan Müslüman kimlikli olanlara öteki muamelesi yapılmaktadır. Almanya'nın başını çektiği bir kısım Avrupa Birliği üyesi ülkeler sadece kariyer sahibi olan ve ekonomik ve sosyal durumu iyi olan göçmenleri kabul etmektedirler. Benzer şekilde Macaristan, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 3 Ekim 2016'da kabul edilen New York Deklarasyonu'nun çıkarlarına uygun olmadığını, göçün bir insan hakkı olarak kabul edilmemesi gerektiğini savunmaktadır.

Çalışmada AB'nin göçmen politikası ve bu bağlamda Suriyeli göçmenlere yönelik tutumu üzerinde

odaklanılarak, Avrupa Birliği'nin tek bir göçmen politikası izlemediği, üye ülkeler tarafından seçici bir göçmen politikası izlediği ve bunun da ilkeler ve ihtiyaçlar eksenli değil çıkarlar eksenli ve değişken olduğu eleştirisi yapılmaktadır. Anılan durum, AB üyesi ülke örnekleri üzerinden gidilmek suretiyle değerlendirilmekte ve tercihlerin nedenlerinin ilkesel değil, çıkara dayanan olgular olduğu ve seçici göç politikası izlendiği sonucuna ulaşılmaktadır.

***

Göçmenlerin Yeniden Sosyalleşmeleri Sürecinde Sosyal Dışla(n)ma Deneyimleri: Düzce Örneği

Arş. Gör. Meltem Yıldırım & Dr. Öğr. Üyesi Metin Kılıç - Düzce Üniversitesi

Göç meselesi, dünya çapında çok önemli bir sorun haline gelmiştir. Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar sonucunda, yoğun bir şekilde gerçekleşen göç hareketleri, bu meseleyi daha fazla gündeme taşımıştır. Uluslararası bir sorun olarak kabul edilen mülteci sorunları, sayısı 4 milyonu aşan mültecilere ev sahipliği yapan Türkiye'de de yaşanmaktadır. Göçmenler özellikle son dönemde Türkiye'nin toplumsal yapısının bir gerçeği haline gelmiştir. Türkiye'nin göçün merkezlerinden biri haline gelmesi toplumsal etkileşimlerin, değişim ve dönüşümlerin yaşanmasına neden olmuştur. Göç eden grupla yapılan temasa bağlı olarak göç edenlerin ve Türkiye vatandaşı olanların birbirlerini anlama ve uyum süreci; göç edenlerin gündelik hayatın içinde kendi toplumsal benlikleriyle var olma mücadelesi; iş, eğitim, sağlık gibi alanlara dâhil olmaları nedeniyle toplumsal varoluşun her boyutunu etkileyen ve kendi karmaşık dinamiklerini geliştiren bir süreçtir. Bu süreç hâkim kültürden ziyade, azınlık kültürün de sınır koruma politikası geliştirmesi nedeniyle göçmenler açısından sosyal dışlanma ve dışlamada etkili olmaktadır. Bazı göçmenler, Türkiye'de ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel ortamlarda yabancılaşarak bazı göçmenler de uyum sürecini çok daha kısa sürede tamamlamakta ve hâkim kültüre kendilerini kolaylıkla kabul ettirmektedir. Aradaki bu fark, göçmenlerin sosyal yaşamlarıyla doğrudan ilgilidir. Bu çalışmada, sosyal dışlanma olgusu, ekonomik, mekânsal, kültürel, söylemsel ve politik olmak üzere beş alt boyutuyla ele alınmaktadır. Göçmenlerle, Düzce ilinde yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen sonuçlarda; hâkim kültürün daha çok uyum sürecini destekleyen politikalar geliştirdiği, azınlık kültürün kendi içerisinde farklı boyutlarıyla uyum ve dışlanma yaşadığı tespit edilmiştir.

***

Brain Drain Problem in Modern Russia

Lisans Öğrencisi Mikhail Dzeboev & Lisans Öğrencisi Marianna Baslandze - Moscow State Institution of International Relations (MGIMO)

The paper examines the acute problem of "brain drain" essential for many developing countries in the South East and Eastern Europe. "Brain drain" is a process which means a lot of scientists, specialists and qualified professionals immigrate because of economic, political, religious and other reasons. We are going to present some aspects of "brain drain" problems for Russia. Our data is based on statistic information from Federal Migration Service and state statistics review. We are going to use some international articles, papers, statistic reports about Russian migration and immigration. More than 1.5 million high qualified Russian professionals have moved abroad with their passports and work in other countries now. It is hard to find a company or an university without Russians working or getting education that can be viewed as a dangerous trend. However,

there is an information about a bigger number. In the last few years, migration has been increasing and seen as a big threat for the country's future. There was a new wave of immigration from Russia when 310 thousand people went abroad. After that, Russian government abandoned 355 thousand citizens in 2015. That was the biggest number of Russian immigrants moving to other countries during Vladimir Putin's governance according to Russian Federal Agency of Statistics. Our paper attempts to provide an analyze of reasons and consequences of "brain drain". We also try to propose solutions, its main trends, pros and cons.

***

Yaşlı Mültecilerin Sağlık Durumu ve Geleceği: Afyonkarahisar Üzerine Saha Çalışması

Doç. Dr. Murad Tiryakioğlu & Arş. Gör. Atahan Demirkol - Afyon Kocatepe Üniversitesi

Türkiye son yıllarda gittikçe artan hızla yakın coğrafyasında yaşanan siyasi karışıklıklar, iç savaş vb sebeplerle düzensiz göçe maruz kalmaktadır. Göçle gelen bu nüfus Türkiye içinde belli kriterler göz önünde bulundurularak dağıtılıyorsa da belli bölgeler ve bu bölgelerdeki demografik yapı özellik arz etmektedir. Çalışmanın odak noktasını toplumsal ve iktisadi kırılmalılığı yüksek olan yaşlı mülteciler oluşturmaktadır. Yerinden edilme durumunda yaşlıların acil hakları ve ihtiyaçları özellikle sığındıkları ülke için önem ve öncelik arz eden bir konu olmaktadır. Bilhassa yaşlıların hareket kabiliyetindeki kısıtlamalar, görme ve duymada zayıflama, kronik hastalıklar bu bireylerin ev sahibi ülkedeki sağlık sisteminden düzenli olarak faydalanmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye'nin özellikle 2011 yılından itibaren Suriye'den maruz kaldığı yoğun göç ve hâlihazırda Suriye dışındaki ülkelere Türkiye'ye sığınmış ve sığınmaya devam etmekte olan mülteci sayısı göz önünde bulundurulduğunda bu durum özellikle önemli hale gelmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin tahminlerine göre, 2050 yılına kadar dünyada 60 yaşın üzerindeki insan sayısının 12 yaşın altındaki insan sayısından fazla olacağı öngörülmektedir. Yüksek kırılmalılık ve artan sayı itibariyle önemli olan yaşlı mültecilerin sağlık konusu uydu bir kent olan Afyonkarahisar'da yürütülmekte olan saha çalışması ile değerlendirilmekte ve gelecek projeksiyonları üzerinde durulmaktadır. Afyonkarahisar'ın örnek olarak seçilmesinin altında yatan en önemli sebeplerden birisi de mülteci nüfusunun görece olarak homojen dağılıyor olması ve Suriyeli sığınmacıların ağırlığının çok fazla olmamasıdır. Çalışma özetle, yaşlı mültecilerin sağlık durumlarının ev sahibi ülke açısından ortaya koyacağı iktisadi ve toplumsal maliyetleri belirlemeyi ve bu sürecin nasıl yönetilmesi gerektiğini araştırmaktadır.

***

Dalgalarla Yüzleşmek: Görsellerle Kobani-Suruç Kitlese Akını

Mustafa Karataş - Ankara Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

Kitlese akın kavramı, ordu anlaşmazlıkları, ciddi insani hakları ihlal eden politik gelişmeler, ülkedeki rejimden kaynaklanan iç çatışmalar dolayısı ile geniş ölçekte insan topluluklarının yaşam yerlerini terk ederek güvenli bir bölge arayışına girmeleri kapsamında ki büyük göç dalgaları olarak tanımlanabilir (BMMYK, 2002). 2014 yılında Suriye'nin içinde bulunduğu karışıklıklardan dolayı Türkiye'nin Güney sınırına büyük göç dalgaları olmuştur. Bunlardan en büyüğü Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde gerçekleşmiştir. Yazar bu bildirisinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nde görev yaparken bölgeye "Kayıt Alma Koordinatörü" olarak görevlendirdiği zaman ki deneyimlerini, yaşanan durumları kendisinin ürettiği ve diğer kaynaklardan elde ettiği görsellerle anlatmaya

çalışacaktır. Büyük geçişte kurum ve kuruluşların görev dağılımları, yaşanan problemler, işleyen mekanizmalar ve temel ihtiyaçların neler olduğu ele alınacaktır. Yakın tarihte görülen en büyük kitlesel akın Suriye – Türkiye sınırında görülmüştür. Suriye ülkesinde yaşanan iç karışıklıklar dolayısı ile can güvenliği vb. durumlardan dolayı yerleşim yerlerinden ayrılmaya zorlanan ya da ayrılmak zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye kitlesel akın şeklinde göç ettikleri bilinmektedir. Türkiye sınırına yakın yerleşim birimlerinde iç savaşın biraz daha kendini göstermesi ve çeşitli güçlerin bölgesel iktidar arayışları yerli halkın yerleşim birimlerini terk etmesini mecbur hale getirmiştir. Özellikle Şanlıurfa bölgesinde bulunan Suruç İlçesinde büyük göç dalgaları yaşanmış, göç yollarının bölgenin jeopolitik konumundan dolayı değişikliklere uğradığı görülmüştür. Bundan dolayı bölgede yoğunluk olması nedeniyle Bakanlar Kurulu’nun kararı ile Mürşitpınar kapısı açılarak Suriyeli göçmenlerin alımları yapılmıştır. Bölgede birçok kurum ve kuruluş görev yapmış, Suriyeli göçmenlerin güvenli bir şekilde Türkiye’ye alınmaları sağlanmıştır. Böylesine bir durumun Dünya çapında ender olarak yaşanması ile Türkiye büyük bir tecrübe kazanmıştır. Bu bağlamda elde edilen tecrübelerin paylaşılarak bu tür durumlar karşısında stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bildirinin amacı bölgede yaşanan geçişlerin nasıl gerçekleştiği, çözüm stratejilerinin neler olduğunu yaşanan deneyimler ve görsellerle paylaşmaktır.

***

Suriye’den Türkiye’ye Göç ile Gelen Yeti Yitimi Olan Bireylerde Göçün Etkileri

Arş. Gör. Mücahide Öner & Dr. Öğr. Üyesi Bilge Kalanlar - Hacettepe Üniversitesi

Dünya Sağlık Örgütü’nün yeti yitimi olarak ifade ettiği, ülkemiz mevzuatında yer alan tabiri ile de engellilik hali, doğuştan veya sonradan ortaya çıkan fiziksel veya zihinsel bir rahatsızlık nedeniyle vücudun bazı duyu ve işlevlerin kısıtlanması anlamını taşımaktadır. DSÖ verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15’ini oluşturan 1 milyardan fazla kişide engellilik durumu bulunmaktadır. Literatürde yeti yitimi demografik oranları hakkında farklı değerlendirmeler söz konusudur. Yapılan çalışmalarda yeti yitimi olan birey sayısı ile yeti yitimine ilişkin rakamlar çoğu zaman gerçek oranlardan daha düşük gösterildiği belirtilmektedir. Yapılan araştırmalara göre 50 milyon civarında ve dünya genelinde ise 500 milyon engelli insan yaşamaktadır. 2015 ve 2016 yıllarında yapılan çalışmalarda genel olarak yeti yitiminin yüzde 3,5’i konuşma, yüzde 1,4’ü ortopedik, yüzde 0,6’sı işitme, yüzde 0,2’si görme, yüzde 1’ini sürekli hastalığı olanlar, yüzde 2’sini eğitilebilir, yüzde 0,3’ünü öğretililebilir zihinsel yeti yitiminin oluşturduğu varsayılmaktadır. Türkiye’de de Suriye’den gelen ve yetimi olan bireyler mevcuttur. Bursa’da toplum temelli kesitsel olarak yapılan çalışmada yeti yitimi olan bireyler %1,1 sıklığında bulunmuştur. Aynı araştırmada, hanelerin %1,6’sında yatağa bağımlı bireyler olduğu saptanmıştır. Amaç: Bu çalışma Suriye’den Türkiye’ye göç ile gelen yeti yitimi olan bireylerde göçün etkileri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yöntem: Çalışma ulusal ve uluslararası raporlar, PubMed, Scholar, Ulakbilim, Google, aracılığıyla “Göç ve engellilik”, “immigration and disability”, gibi anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak yürütülmüştür. Bulgular: Suriye’den Türkiye’ gelen Yeti yitimi olan göçmenler bazı özel risklerle karşı karşıyadır. Bunlar; sağlık hizmetlerine ulaşamama, sağlık kurumları ve ilgili hizmetlerle ilgili doğru bilgilere ulaşamama, şiddet (cinsel, fiziksel, vb), ihmal ve istismar, taşıma ve ulaşım olanaklarından yararlanamama, yardımcı cihazlara ulaşamama, ruh sağlığını tehdit eden durumlar, kültürel adaptasyon sorunlarıdır. Sonuç: Suriye’den Türkiye’ye göç eden yardıma-bakıma muhtaç, bağımsız olarak kendi yaşamını sürdüremeyen ve korunmaya gereksinimi olan bireylerin, engellilerin sağlık hizmetlerine ulaşılabilirliklerini artırma, onları sosyal hayatın içinde etkin bir konuma ulaştırma adına eylem planları yapılmalı ve bu planları hızla uygulama konusunda gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.

***

Göçmen Kamplarında Sağlığın Geliştirilmesi ve Hastalıkların Önlenmesinde Halk Sağlığı Hemşiresinin Rolü

Arş. Gör. Mücahide Öner & Dr. Öğr. Üyesi Bilge Kalanlar- Hacettepe Üniversitesi

Sağlığı geliştirme, insanların kendi sağlıkları ve sağlık belirleyicileri üzerindeki kontrollerini arttırmalarını sağlama ve sağlıklarını iyileştirme sürecidir. Göçmenlerin inançları nedeniyle hastalıkların nedensel olduğunu göz ardı etmeleri, sağlık merkezlerine düzenli aralıkla gitmemeleri ve düşük eğitim düzeyleri nedenleriyle sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesi konusunda sıkıntılar olabilmektedir. Göç edilen bölgedeki nüfus artışı ile birlikte sağlık hizmetlerinde yetersizlikler göçle gelen bireylerin tespit edilmesi, düzenli kayıt tutulması ve göçmen kamplarında sağlık bakım gereksinimlerinin belirlenmesini sağlayacak multidisipliner yaklaşımlar sağlayacak hemşireler önem taşımaktadır. Hemşireler arasında da halk sağlığı hemşireliği ayrı bir önem taşımaktadır. Amaç: Bu çalışma göçmen kamplarında sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesinde halk sağlığı hemşiresinin rolünü belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yöntem: Çalışma PubMed, Scholar, Google, aracılığıyla “Göçmen sağlığı ve halk sağlığı hemşireliği”, “migrant health and public health nursing”, gibi anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak yürütülmüştür. Bulgular: Halk Sağlığı Hemşiresi birincil, ikincil ve üçüncül önleme programlarıyla göçmenlerin sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesinde kilit role sahiptir. Birincil önleme aktiviteleri HIV gibi bulaşıcı hastalıkları önlemek için eğitimler, çocukluk ve yetişkinlik çağı aşlarını içeren aktivitelerdir. İkincil önleme aktiviteleri, diyabet tarama testleri, doğum öncesi tanı testlerini içeren aktivitelerdir. Üçüncül önleme programları anemi, diyabet, kas iskelet yaralanmaları gibi hastalıkları tedavi etme aktivitelerini içerir. Halk Sağlığı Hemşiresi toplum eğitimcisi olarak kaynaklar ve son gelişmeler hakkında bilgi edinerek toplumun ihtiyaçlarını ve yapısını değerlendirir. Halk Sağlığı Hemşiresi göçmenler için sosyal ve politik savunucudur. Göç sürecinde, özellikle göçmen kamplarında, halk sağlığı hemşiresi uygulayıcı, araştırmacı, yönetici ve eğitici rollerini profesyonel olarak ortaya koyarak bireylerin deneyimlediği fiziksel, psikosozal, kültürel ve çevresel sorunlarına bütüncül yaklaşımlar geliştirmektedir. Sonuç: Halk Sağlığı Hemşiresi kamplarda yaşayan göçmenlerin sağlığının geliştirilmesinde ve hastalıklardan korunmasında kişilerin kendi sağlıkları üzerindeki kontrolleri arttırmalarını amaçlamaktadır. Bu nedenle göçmen kamplarında Halk Sağlığı Hemşiresinin özellikle vereceği sağlık eğitimi ve danışmanlık hizmetleri olumlu yaşam biçimlerinin benimsenmesini sağlayarak sağlık göstergelerinin iyileşmesine katkıda bulunabilecektir.

***

Diaspora, Ulusal Kimlik ve Yemek İlişkisine Teorik Yaklaşım

Dr. Öğr. Üyesi Özge Çopuroğlu – Yeditepe Üniversitesi

Yakın dönemde yemek ve milliyetçilik arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar, bu eksenin çeşitli düzeylerde siyaset tartışmak için elverişli bir açı olduğunu ortaya koyuyordu. Bu alandaki en yenilikçi çalışmaları ortaya koyan Atsuko Ichijo ve Ronal Ranta'nın ortaya koyduğu gibi, yaşamın sürdürülmesi noktasında son derece anlamlı ve yararlı olan yemek aynı zamanda oldukça sembolik değerler de taşır. Bu noktadan bakıldığında alana katkı sağlayan bazı antropologların öne sürdüğü gibi yemek siyasidir ve siyasette belirgin biçimde ön plana çıkar. Evrensel tikel olanın; küreselle yerel olanın çatışması ve devletin ulusal mutfağı sahiplenmesi, bir ulusun homojenleşmesine yol açarken kimlik bilincinin gelişmesinde de aktif rol oynamaktadır. Dolayısıyla ulusal kimliğin belirmesi ve milliyetçilikle ilgilenen siyaset biliminin, yemeğe ilişkin diğer noktalar olan açlık, yiyecek isyanları, egemenlik ve ulus ötesi hareketler olarak çoğaltabileceğimiz araştırma alanları, diğer disiplinlerle de

kesişmektedir. Örneğin, ulus ötesi hareketlere ilişkin olarak diaspora ve grupların yemek aracılığıyla ulus fikriyle ilişkiye girme biçimleri sadece siyaset bilimi ve uluslararası ilişkilerin değil, antropoloji ve gastrodiplomasinin de katkı sağlayacağı geniş kapsamlı bir araştırmanın konusu olacaktır. Bu düşünceden hareketle, çalışmamızın ana hedefi diaspora deneyimini yaşayan grupların, toplumsal uyumu sürdürmede ve anavatanlarıyla bağlantıda kalmalarında ritüellerin önemine dikkat çekerek, yemeğin bu süreçteki rolünü tartışmaya açmaktır. Çalışmada gündelik milliyetçiliğin, ulusal ve küresel olanla etkileşime girdiği yolları bir araya getiren yemek ve milliyetçilik eksenine ilişkin ele almak istediğimiz teorik çerçevenin; Victor Turner'ın kazandırmış olduğu eşiksellik "liminality" ve Pierre Bourdieu'nün kültürel sermayesiyle kesiştiği yerde varlık göstermeye çalışan diasporik toplumların karmaşık durumuna ışık tutabilmesi hedeflenmektedir.

***

Rising Populism in the EU and Its Impacts on the EU's Foreign Policy

Arş. Gör. Öznur Akçalı Yılmaz – ODTÜ

The rise of populism is a trend all over the Europe. There are strong indicators which show the increasing support for the populist parties both in right-wing and left-wing. Their visibility in the political area is not only result of their policies but also their capability to meet the expectations of majority. Using the discourses related to migration, Euroscepticism, austerity and nationalism; populism could be a challenge for the normative power Europe.

***

Geri Kabul Anlaşması, Vize Serbestliği ve AB'nin Türkiye'deki Dönüştürücü Gücü

Arş. Gör. Öznur Akçalı Yılmaz – ODTÜ

Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinde en güncel konulardan biri vize serbestliğidir. Avrupa Birliği (AB) ile üyelik müzakereleri yürüten Türkiye'nin önemli taleplerinden biri olan vize serbestliği konusu geri kabul anlaşmasıyla birlikte ele alınmış ve göç konusu taraflar arasındaki müzakerelere konu olmuştur. Bu sebeple bir taraftan AB'nin özellikle Suriye'den sınırlarına gelen sığınmacılara karşı önlem alma stratejisi ve bununla birlikte Türkiye ile yaptığı pazarlığın pragmatik olması eleştirilirken, bir taraftan da Türkiye ile kurulan ilişkilerin boyutu tartışılmıştır. Ancak 2016 yılında imzalanan geri kabul anlaşmasından sonra Türkiye'ye henüz vize muafiyeti tanınmamış ve AB'nin Türkiye'den başka taleplerinin ve bazı kriterlerin bulunduğu gündeme gelmiştir. AB'nin Türkiye'nin AB norm ve standartlarıyla uyumlu hale gelebilmesi için yürüttüğü üyelik müzakerelerinde, Türkiye'nin üyelik için gerekli dönüşümleri sağlayabilmesi adına çeşitli hukuki ve siyasi süreçler devam etmektedir. Bu konuda, vize serbestliği için öne sürülen talepler ve kriterler de bunun bir parçası olarak düşünülebilir; nitekim vize serbestliği yalnızca geri kabul anlaşmasının imzalanmasına bağlı olmamıştır. Ancak AB'nin normatif güç ve dönüştürücü etkisinin vize muafiyeti sürecinde ne kadar ortaya çıktığı tartışmaya açıktır. Bu bakımdan, temelinde göç anlaşmasının olduğu şartlara eklenen başka taleplerin de hem Türkiye'nin dönüşümüne hem de AB'nin normatif gücüne katkısı bakımında ne ölçüde yeterli olduğu sorgulanmalıdır.

***

Health Policies Towards Refugees: A Comparison of Policy Implementations From the EU and Turkey

Dr. Öğr. Üyesi Pelin Sönmez - Kocaeli Üniversitesi

Health services provided to refugees and asylum seekers are very important and of priority due to their physical damages during the war and conflict situation, possible diseases in migration journey and negative psychological mood. However, there are very poor international standards in regards to providing health services to these people, which in return cause each country to differ their regulations. United Nations Sustainable Development Goals that are in effect as of 2016, assure that attention should be provided to non-citizen vulnerable groups in terms of health policies and they should be included in the global development, thereby aims to decrease the problems arising from providing health services to refugees. Though, we should not forget that these are the recent and yet uncertain attempts, mostly, as a result of Syrian War's forced migration wave. As an attempt to reveal different attitudes of international actors, this study compares/analyzes health services provided to refugees and asylum seekers on the basis of Turkey- EU policy implementations. While doing so, two research data will be focused upon. In this globe, results of the focus group interviews and a field study in a specific work (from its health related section) which was done in 2017 to 5000 Syrian women living in Turkey and presented to Republic of Turkey Disaster and Emergency Management Presidency will be utilized.

***

Uluslararası Örgütlerin Zorunlu Göç Olgusuna Yönelik Çalışmaları

Rüya Çekiç – Yeditepe Üniversitesi, Lisans Öğrencisi

Zorunlu göç, insanların istekleri dışında diğer insanlar, doğal afetler veya baskı korkusuyla ülke içinde veya başka bir ülkeye gerçekleştirdiği bir göç türüdür. Günümüzde zorunlu göç oldukça yaygın bir kavramdır. Bu nedenle uluslararası örgütler zorunlu göç etmiş kişiler ve zorunlu göç ile birlikte ortaya çıkan sorunlarla yakından ilgilenmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF) bu konuyla yakından ilgilenen örgütlerdendir. Örgütler; zorunlu göç etmiş olan kişilerin barınma, beslenme, sağlık, güvenlik, gibi temel ve acil ihtiyaçlarını karşılamak aynı zamanda ev sahibi bölge veya ülkeye adaptasyonlarını sağlamak, menşei bölge veya ülkelerine geri dönmek isteyen göçmenlerin geri dönmelerine yardımcı olmak amacıyla belirli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar için gerekli olan ekonomik gelir ise örgütlere yıllık ayrılan bütçelerden, örgütlerin üye devletlerden aldıkları yıllık aidatlardan; vakıfların, ülkelerin bireylerin bağışlarından elde edilmektedir. Örgütler kuruluş amaçları doğrultusunda; acil ve insani kriz durumlarında devreye girmek üzere tasarlanmış müdahale planlarıyla birlikte ilgili bölgede diğer uluslararası örgütler ve ilgili bölge veya devletle ortak çalışmalar yürütür. Bu bildiri de söz konusu örgütlerin zorunlu göç olgusuna karşı hangi önlemleri aldığı, ne tür çalışmalar yaptığı ve nasıl müdahale ettiği incelenmektedir.

***

Değişen Küresel Şartlarda “Eski” Göçmenlerin Gözünden “Yeni” Göçmenler: Belçika’da Yaşayan Çifte Vatandaşlığa Sahip Türkiyeli Göçmenlerin Avrupa’daki ve Türkiye’deki “Mülteci Sorunu” ile İlişkilendirme Biçimleri

Arş. Gör. Seda Can - Dumlupınar Üniversitesi

2011 yılından bu yana Ortadoğu ülkelerinden gerçekleşen zorunlu göç ve beraberinde ortaya çıkan “mülteci

krizi”, günümüzde tüm ülkeleri ve toplumları ilgilendiren, küresel süreçlerle şekillenen ulus-ötesi bir olgudur. Türkiye coğrafi olarak, Ortadoğu’dan Avrupa’ya yönelen çok sayıda göçmen için hem güzergâh ülkesi hem de ilk sığınma ülkesi konumundadır. Belçika ise 1964’te imzalanan işgücü anlaşması sonrası Türkiyeli vatandaşların göç ettiği ve onların 54 senelik göç tarihini barındıran bir ülkedir. Bugün Belçika’daki Türkiyeli göçmenler, ülkedeki Avrupa kökenli olmayan en büyük ikinci göçmen grubunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Belçika’da yaşayan ve çifte vatandaşlığa sahip Türkiyeli göçmenlerin, Ortadoğu ülkelerinden Türkiye’ye ve Avrupa’ya yönelen göçün sonuçları hakkında neler düşündükleri, sığınmacılara ve mültecilere bakış açıları, onlarla nasıl ilişkilendikleri, vatandaşlığına sahip oldukları her iki ülkenin bu soruna ilişkin izledikleri politikaları nasıl değerlendirdikleri ve geleceğe dair ne gibi bireysel ve toplumsal kaygılar, umutlar, beklentiler taşıdıkları irdelenecektir. Çalışmanın amacı; Avrupada aşırı sağın ve yabancı karşıtlığının yükseldiği bir süreçte, özellikle Türkiyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı ülkelerde, çifte vatandaşlık uygulamalarının kaldırılması veya zorlaştırılması gibi tartışmalar gündemdeyken, çifte vatandaşların mülteci sorununa dair yaklaşımlarının ardında yatan toplumsal, siyasal ve kültürel mekanizmaları ve bu mekanizmaların, onların dini, siyasal ve kültürel değerleri ve göçmenlik konumundan kaynaklanan bireysel ve yapısal unsurlarla nasıl eklemeleştiğini, toplumsal ve siyasal yaşamın farklı alanlarına ilişkin din, iktisat, vatandaşlık, etnisite ve insan hakları gibi birbiriyle görece iç içe geçmiş eksenler çerçevesinde anlamak ve açıklamaktır. Belçika’nın Almanca, Flamanca ve Fransızca konuşanlar olmak üzere üç farklı dil topluluğu temelinde kurulmuş olması ve sahip olduğu etnik, kültürel, dinsel ve dilsel çeşitlilik; Türkiyeli göçmenlerin toplumsal meselelere ilişkin düşüncelerini, “farklılıklarla bir arada yaşama, çokkültürlülük, ayrımcılık” gibi temalar çerçevesinde anlama ve onların tecrübelerini yorumlama çabası için oldukça elverişlidir. Çalışma, Belçika’nın üç farklı bölgesinde bulunan Brüksel, Anvers ve Liège şehirlerinde yaşayan katılımcılarla yapılmış yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerden ve odak grup görüşmelerinden toplanmış olan nitel verinin ilişkisel sosyolojik bir perspektifle analiz edilmesine dayanmaktadır.

***

Turkish Public Attitudes Towards Immigrants: An Experimental Study

Dr. Öğr. Üyesi Sedef Turper Alışık & Prof. Dr. Ali Çarkoğlu & Dr. Öğr. Üyesi Selim Erdem Aytaç - Koç Üniversitesi

With the large influx of refugees following the outburst of Syrian Conflict in March 2011, immigration and immigration policies have become an increasingly salient issue marking public discussions in Turkey. Based on an experimental design, the study investigates the extent to which economic and cultural considerations as well as concerns over law and order affect the levels of public support for individual immigrants in Turkey. We utilize data from survey experiments conducted as part of the Populism and Syrian Refugees in Turkish Politics Project conducted in 2017 with the participation of 1954 respondents representative of Turkish population aged over 18. Our findings demonstrate that Turkish public attitudes towards immigrants are largely influenced by the cultural attributes of potential immigrants, whereas economic considerations and concerns over law and order are found to affect the immigration attitudes to a lesser extent.

***

Göç ve Çevre/İklim Değişikliği: İklim Mültecileri

Göç olgusu tarihsel olarak çeşitli nedenlerle gerçekleşmekle birlikte bu yüzyılda göç türlerinin çeşitlendiği, göçe katılan insan sayısının artmakta olduğu ve göç ölçeklerinin farklılaştığı görülmektedir. Bu durum üzerinde savaşlar, yaygın çatışmalar, istikrarsızlıklar, terörizm ve iklim değişikliği gibi pek çok değişkenin etkisi bulunmaktadır. İnsan eliyle yaratılan afetler ve kitlesel göçe yol açan savaşların yanı sıra çevresel tehditler, iklim değişiklikleri, neoliberalizmle eklenmiş çevresel tahribatlar insanların ülke içinde yer değiştirmesine ya da ülke dışına göçüne yol açmaktadır. Bu çalışmada göç hareketlerine yol açan bu nedenler içinde iklim değişikliği konusu merkeze alınacaktır. Greenpeace tarafından 2016 yılında yayınlanan bir rapora göre Sanayi Devriminin başlamasından bugüne dünyadaki ortalama sıcaklık 1,1 derece artmıştır. Küresel ısınmaya bağlı olarak gerçekleşen iklim değişikliğinin etkileri de giderek artmaktadır. Çevresel tahribat ve iklim değişikliğine bağlı olarak gerçekleşen göç hareketleri sadece insanların yaşamlarına karşı bir tehdit oluşturmamakta; aynı zaman uluslararası ve bölgesel güvenliği de tehdit etmektedir. Bu bağlamda devletlerin ulusal ve uluslararası düzeylerde çeşitli çalışmalar yürüttükleri bilinmektedir. Örneğin bugüne kadar pek çok devlet iklim değişikliğinin önlenmesi veya en azından yavaşlatılması amacıyla Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi Viyana Sözleşmesi (1985), Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (1992) ve Kyoto Protokolü (1997) gibi farklı uluslararası sözleşmelere imza atmıştır. Ancak bu sözleşmeler incelendiğinde iklim değişikliği konusunun daha çok makro düzeydeki ulusal ve uluslararası politik kararlarla ilişkilendirildiği görülmektedir. Oysaki Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) verilerine göre 2050 yılında dünya genelinde yaklaşık 200 milyon kişinin iklim mülteci olacağı öngörülmektedir. Çevresel değişikliklere ve iklim değişikliklerine bağlı olarak yer değiştiren ve mülteci durumuna geçen insanların haklarını ve hizmetlere erişimlerini sağlamak büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla iklim mültecilerine yönelik koruma ve yeniden yerleşimlerin sağlanması konuları öncelik taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışmada çevre/iklim mültecilerinin gereksinimleri, karşılaştıkları güçlükler, hakları ve çözüme yönelik geliştirilen modeller irdelenecektir.

***

Uluslararası Hukuk Bakış Açısı ile Göçmen ve Mülteci Hakları: Kısa Bir Bakış

Dr. Öğretim Üyesi Semin Töner Şen – Yeditepe Üniversitesi

Bu çalışma kapsamında, siyasal anlamda çok kırılgan bir zeminde bulunan göçmen ve mülteci haklarına ilişkin, duygusallığın ve kırılgan tartışmaların ötesinde bu anlamda uygulanabilecek maddi uluslararası hukuk kurallarından bahsedilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda, tabiyetlerinde buldukları devletlerin yargı yetkisi dışında kalan ve bu nedenle devletlerinin savunmalarından mahrum kalan göçmen, mülteci ve sığınmacılar, herşeyden önce birere insan ve birey olmaları nedeniyle uluslararası insan hakları kapsamında hem genel olarak korunmakta, hem de konularından ötürü özel korunmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Buna göre, uluslararası hukuk, göçmen ve mültecilere ilişkin ikili bir koruma modeli sağlamaya çalışmaktadır. Bu modeli şöyle açıklayabiliriz; İlk olarak Uluslararası insan hakları sözleşmeleri kapsamında tüm insanlara uygulanan genel koruma kuralları çerçevesinde sunulan koruma yöntemi, ikinci olarak belli özel kategorilerdeki insanların korunması (ki burada göçmen ve mülteciler özelinde değinilecektir) için sağlanan özel koruma yöntemi. Bu çalışma kapsamında da uluslararası hukuk bağlamında iki yöntemde de ortaya konan göçmen ve mülteci haklarının korunmasına ilişkin uygulanan kuralların belli bir kısmı incelenmeye çalışılacaktır.

***

Osmanlı'da Etnik Bir Grup Olarak Çingener/Romanlar

Arş. Gör. Serap Gün- Gazi Üniversitesi

Çingenerin/Romanların tarihi Hindistan'dan çıktıkları andan itibaren göçlerle örülmüştür. Gittikleri yerlerde genellikle kültürel farklılıkları ve yaşam tarzlarına yönelik geliştirilen önyargılar, hurafeler, mitler nedeniyle damgalanan, dışlanan, görmezden gelinen, sürgünle karşılaşan, kitlesel baskı ve zulümlere maruz bırakılarak yaşamları tehdit edilen bir grup olmuşlar; neredeyse yaşadıkları bütün coğrafyaların "ötekisi" olarak imlenmişlerdir. Bu ekseninde çalışmanın çok genel bir ifadeyle merakı Çingenerin Osmanlı coğrafyasındaki durumlarıdır. Zira farklı kültür ve kimliklerin bir arada yaşadığı Anadolu ve Balkanlar, hem bir geçiş yolu olarak kullanılması hem de onlara yaşam alanı olmasıyla Çingenerin göç seyrinde büyük öneme sahiptir. Bu çalışmada, Osmanlı İmparatorluğu'nda etnik unsurlardan biri olan Çingenerlere -Osmanlı belgelerinde Kıp(b) ti de Çingene ile aynı anlamda birbiri yerine kullanılmaktadır- odaklanılarak Çingenerin konumları, yaşam koşulları, onlara yönelik olumlu-olumsuz uygulamaların genel bir görüntüsünün sunulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada Osmanlı'da Çingenerin ekonomik, sosyal ve hukuki statülerine ilişkin bir soruşturmaya girilmiştir; Osmanlı vergi sisteminde Çingenerlere yönelik tavır, idari, hukuki ve mali alanlarda Çingenerlere dair düzenlemeler, Çingenerin yaşadığı sorunlar ve bu sorunlara yönelik sunulan çözüm önerileri, Osmanlı İmparatorluğu sınırlarında yaşayan Çingenerin yaşam koşullarının diğer coğrafyalardaki Çingenerlerle farkı gibi sorulara cevap aranmaktadır.

***

Migration: Economic and Security Effects of Syrian Migration in Hatay

Şevval Özkaymak - Yeditepe Üniversitesi, Lisans Öğrencisi

The confliction in Syria started 2011 which transformed itself to civil war. The civil war affected people on different ways. However, the most significant result of civil war in Syria was migration from Syria. Turkey was the pioneer country which was affected by Syrian civil war due to migration from Syria to Turkey. Turkey hosts more than 3 million people from Syria. Moreover, Turkey spent more than 80 billion Turkish Liras since 2011. Migration theories have different approaches to migration issue with respect to reasons and results. In Turkish case, Peterson and Everett's theories provide best explanations for Syrian migration. However, theories did not explain everything in migration cases. In that situation, relations between hosts and migrants should be evaluated with survey in cities which provide land for Syrian migrants.

This study, based on field research, is focused on analyzing the impacts of this influx on the perceptions of the citizens of Hatay through surveys, as they are along the border, they are the ones who were most affected by this mass movement of people. In this article, I will explain why does Turkey define Syrian migrants as a guest? Moreover, I will make reference to Peterson's and Everett's migration theories in order to explain Syrian migration. In addition, this article aims at answering the following questions: Does Syrian migration affect Turkish economy and security positively or negatively?

***

Repatriation of Circassians to the Russian North Caucasus: History, Reasons and Problems

Assoc. Prof. Tatiana Litvinova & Deputy Dean Tatiana Yarovova - Moscow State Institution of International Relations (MGIMO)

The paper is devoted to the problem of repatriation of Circassians to the Russian North Caucasus. The reasons of the Circassians division was the series of refugee waves from Russian Empire in the mid-nineteenth century. The largest Circassian diaspora outside the homeland is located in Turkey (2,5 million). Others have been dispersed in Balkans, Anatolia, Syria, Jordan, Israel, Germany, the USA, Holland and even Egypt. Those Circassians who stayed in Russia (700 thousand) mostly live in the North Caucasus. The conflict in Syria, which broke out in March 2011 and grew into a civil war, had a significant impact on the activities of the majority of Circassian public organizations of the Russian Federation and the foreign diaspora. The overwhelming majority of Syrian Circassians refused to take part in the war on anyone's side and decided to return to their historical homeland - the North Caucasus. Our study is based on following data: 1) real time mass-media monitoring and analysis; 2) data of official statistic of Federal Migration Service; 3) the study of documents (programs, protocols and appeals to the authorities) of International Circassian Association. Groups and representatives of the Syrian Circassians, Circassian public organizations of the Russian Federation and the foreign diaspora began to appeal to the leadership of the Russian Federation with requests for assistance to the Syrian Circassians in returning to their historical homeland. We studied legal, cultural and economic problem of repatriation of Circassians to Russia.

***

Doğu Akdeniz Göç Yollarının Haritalandırılması

Tevfik Karpuzcu - Mülteci Destek Derneği, İzleme Değerlendirme Uzmanı

Akdeniz coğrafyası tarihte olduğu gibi bugün de önemli medeniyetleri birbirinden ayıran bir havza niteliği taşımaktadır. Akdeniz tarihte önemli bir göç güzergâhı olduğu gibi bugün de dünyanın en önemli göç güzergâhlarından biridir. Bu deniz üzerinden gerçekleştirilen göç hareketleri medeniyetlerin birbiri ile tanışmasında rol oynamış, böylece yeni medeniyetlerin inşasında da etkili olmuştur. Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının kesişiminde olan bu bölge, üç kıtadaki medeniyetlerin buluşma ve kaynaşma noktası olmuştur. Akdeniz, sadece tarihte değil bugün de aynı önemini korumakta ve önemli göç hareketlerine sahne olmaktadır. Bu nedenle bugünün şekillendirdiği gelecek yılları anlamak, tarihi şimdi yaşamak için bu havzada gerçekleşen göç hareketleri üzerine çalışmalar yapılması elzemdir. Akdeniz coğrafyasının üç bölümünden biri olan Doğu Akdeniz coğrafyası, tüm Akdeniz içinde önemli bir yere sahiptir. Zira üç kıtanın kıyılarını yalayan sular Doğu Akdeniz bölgesinde bulunmaktadır. Jeopolitik açıdan önemli bir bölge olan Doğu Akdeniz, birçok takımda ve büyük adalara ev sahipliği yapmaktadır. Konumu itibarıyla göç yollarının üzerinde olması da kaçınılmazdır. Çalışmamızda Doğu Akdeniz'i ele almamızın en temel nedenlerinden biri de budur. Özellikle 2015 senesinde Doğu Akdeniz üzerinden 860.000'den fazla düzensiz göçmen Avrupa'ya geçmek için bu güzergâhı kullanmıştır. Dünya tarihinde az görülmüş bu göç hareketi, dünyanın ilgisini bu noktaya yönlendirmiştir. Çalışmamızın birinci ve temel amacı Doğu Akdeniz'deki göç yollarının haritalandırılmasıdır. Böylece düzensiz göç yolları görselleştirilecek ve göç literatüründeki güncel bir boşluk kapanacaktır. Diğer bir amacımız ise konu ile ilgili karar alıcıların ve uygulayıcıların dikkatini bu noktaya çekmektedir. Düzensiz göçün gerçekleştiği güzergâhların görselleştirilmesiyle, konu hak ettiği önemi karar alıcılar ve uygulayıcılar nezdinde arttıracaktır. Bu sayede düzensiz göçmenlerin bu yollar üzerine atlattığı veya atlatamadığı tehlikeler de göz önüne serilecektir.

***

İdealist Perspektiften Uluslararası Politikada Göç Olgusu: Güçlü ve Zayıf Yönleriyle Almanya'daki Türkler

Doç. Dr. Zafer Akbaş & Adem Baş - Düzce Üniversitesi

Göç olgusunun teori ve pratikte bir barış ve uzlaşma unsuru olarak ya da bir çatışma unsuru olarak ele alınması mümkündür. Göçün uluslararası politikadaki görünürlüğü ve etkisi gün geçtikçe artmaktadır. Göçün güçlenerek daha çok gündemleşmesi, göçle ilgili insani boyutları daha tartışılır hale getirmektedir. Uluslararası politikada, demokrasi, insan hakları, insanca yaşama standartlarına sahip olma gibi temel idealist değerler göçe yönelik çıkar öncelikli devlet politikalarını yönlendirmektedir. Realist perspektifte devletler çıkar öncelikli politikalar izlerlerken; idealist perspektifte ise devletlerin idealist değerlere saygılı olması hatta onları bir pusula olarak kullanması anlayışı söz konusudur. Bu tutum devletlerin göç olgusunu bir istikrarsızlık veya çatışma unsuru olarak değil bir barış ve işbirliği unsuru olarak değerlendirmesine neden olmaktadır. Devletlerin idealist tutumu da çıkarlarına uygundur. Bu eksenindeki tutum, bazen kısa vadede ama çoğunlukla orta ve uzun vadede devletlerin çıkarlarına da hizmet etmektedir. İdealist değerler, bireysel ve toplumsal düzeyde de barış ve istikrar vesilesidir. Almanya, Türklerin en çok göç ettiği ülkedir. Hedef ülke olarak Almanya, Türkleri ülkesine davet etmiş bir ülkedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Almanya işgücü açığını karşılamak için Türk işçilerini davet etmiştir. Bu daveti müteakip Türkler Almanya'daki en büyük göçmen kesimi oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkler Almanya'nın kalkınmasına katkı yapmıştır. Almanya'nın genelde tüm göçmenlere özelde ise Türklere insan hakları ve demokrasi özelindeki değerleri güçlü bir şekilde sunması kendi çıkarıdır. Bu bağlamda olmak üzere, Türklerin siyasal, ekonomik ve sosyal entegrasyon düzeyi, sosyal uyuma yönelik istekliliği göç olgusunun güçlü boyutunu oluştururken; içinde bulunduğu toplumdan izole olmaya yönelik muhtemel duruşları da zayıf yönünü oluşturmaktadır. Bu yönüyle çalışma idealist değerler üzerinden göç olgusuna ve Almanya'daki Türklerin durumuna odaklanmıştır.

***

İdealist Bakıştan Türkiye'nin Göçmen Politikası: Suriyeli Sığınmacılar

Doç. Dr. Zafer Akbaş & Adem Baş - Düzce Üniversitesi

Türkiye, yaklaşık dört milyon Suriyeliye ev sahipliği yapıyor. Bu sayıdaki Suriyelinin Türkiye ekonomisi ve toplumu üzerine bazı etkileri söz konusudur. Türkiye politika üretmek suretiyle bu göç sürecini yönetme kudretine sahip bir ülkedir. İdealist değerler üzerinden Türkiye'deki Suriyelilerin durumuna odaklanan bu çalışma, Türk göç politikalarını incelemeyi amaç edinmiştir. Nihayetinde, Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılar özelinde sürdürülebilir bir göç politikasının mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

***

Göçmen Şehri Sakarya'nın Yeni Ötekileri Suriyelilere Yönelik Bakışı Üzerine Bir İnceleme

Doktora Öğrencisi Zehra Hopyar & Arş. Gör. Soner Tauscher - Sakarya Üniversitesi

Suriye'de yaşanan iç savaşın özellikle 2014 yılından sonra şiddetini arttırması, Irak ve Afganistan'da yaşanan istikrarsız durum, bu ülkelere hem Türkiye'ye hem de Avrupa'ya doğru büyük bir göç dalgası ortaya çıkarmıştır. Milyonlarca insanın bir anda zorunlu olarak giriş yaptıkları Türkiye, Yunanistan, Macaristan, Almanya ve benzeri ülkelerde önemli toplumsal, ekonomik ve siyasi tepkiler doğmuş, göçmen karşıtı

politikalar üretilmeye başlanmıştır. İrkçı ve dışlayıcı temaları revize edip, Avrupa değerlerinin ve kültürünün kaybedilmesini önleyici “haklı bir vatanseverlik” söylemiyle hareket eden aşırı sağ gruplar, ülkelerine gelen göç dalgasını durdurmaya çalışmaktadır. Aşırı sağ gruplar söylemlerini sadece göçmenlerin Avrupa değerlerini tehlikeye soktuğu üzerine kurmamakta, aynı zamanda göçmenlerin suça yatkın olduklarını, kadın erkek eşitliğine, ifade özgürlüğü ve insan haklarına inanmadıkları, refah devletinin sosyal yardımlarını sömürdükleri yönünde kara propaganda tekniklerini kullanmakta, böylece tarihsel olarak Yahudiler ve komünistlerden sonra topluma Batının yeni ötekisi olarak Müslüman göçmenleri sunmaktadır. Üç milyonun üzerinde Suriyeliyi kabul eden Türkiye, Avrupa'nın en çok sığınmacı kabul eden ülkesi konumundadır. Suriyeliler ile Türk toplumunun dinsel ve kültürel ortaklıklarının bulunması, Avrupa'nın aksine Türkiyede sığınmacılara yönelik tepkisel bir toplumsal hareketin başlamasına zemin vermedi. Ancak Suriyede iç savaşın uzamasıyla sığınmacı sayısının artması ve yeni doğanlarla birlikte birçok sığınmacının Türkiyede kalıcı hale gelmesi Türkiyeyi ekonomik olarak zorlamakta, ekonomik güçlükler ise yer yer siyasilerin ve toplumun Suriyeliler hakkındaki düşüncelerini olumsuz etkilemektedir. Türkiye devletinin Suriyelilere yönelik barınma, eğitim, sağlık benzeri sosyal hizmetlerinin abartılı bir şekilde çarpıtılarak sosyal medyada sürekli gündemi oluşturması sığınmacılara yönelik yanlış bilinçten kaynaklı olumsuz düşünceleri körüklemektedir. Sakarya ilinde yapılan bu çalışmayla hem devletin Suriyelilere yönelik kamu politikalarına dair halkın bilinci, hem de kendisi de Gürcü, Çerkez, Arnavut vb. birçok etnik kökenli göçmeni barındıran Sakarya'nın yeni gelen göçmenlere bakış açısı ortaya konmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma olarak kurgulanan çalışmada kartopu örnekleme ile belirlenen 48 kişi ile mülakat yapılmış ve genel bir bulgu olarak “kültürel uyumsuzluk” söyleminde ırkçılığın örtük yönünün ortaya çıktığı ile karşılaşılmıştır.

KEKAM HAKKINDA

2014 yılında kurulan Yeditepe Üniversitesi Küresel Eğitim ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin amacı, çeşitli bölgeleri kültürel, toplumsal, siyasi ve ekonomik yönleriyle incelemektir.

Türkiye'nin farklı bölgelerle olan tarihi ve kültürel bağlarının birbirlerine benzer ve ayrışan yanlarının, bir arada ve karşılaştırmalı olarak, disiplinler arası analizlerle irdelenmesi hedeflenmektedir. Üniversitenin farklı bölümlerinin sağlayacağı katkılar doğrultusunda, geniş bir perspektiften olayların incelenmesi ve çeşitli değişkenlerin dikkate alınmasının yanı sıra, farklı bölgelerdeki değişim ve sürekliliğin çalışılması amaçlanmaktadır.

Merkez, ulusal ve uluslararası konularda siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal ve hukuki nitelikli bilimsel araştırma ve çalışmalar yaparken, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde bilgi birikiminin oluşturulması ve paylaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Merkezin amaçları ve çalışma alanları;

Türkiye'nin ikili ilişkilerinin olduğu ülke, bölge ve uluslararası örgütlerin kültürel, toplumsal, siyasi ve ekonomik yönlerine ilişkin disiplinler arası bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapmak, planlamak ve yürütmek,

Türkiye'nin komşuluk ilişkilerini, bölgesel meseleleri ve küresel aktörlerin bölgesel meselelere ilişkin politikalarını irdeleyen kitap, makale, rapor ve analizler üretmek,

Ülke ve bölgelerin meselelerinin tartışıldığı güncel değerlendirmelerin ve hakemlik sürecinden geçmiş bilimsel ve akademik çalışmaların yer aldığı Türkçe/ İngilizce uluslararası bir dergi yayınlamak,

Türkiye'nin ikili ilişkilerinin olduğu ülkelerin meselelerine ilişkin ulusal ve uluslararası toplantılar, çalıştaylar, kurs, kongre, sergi, panel, sempozyum ve konferanslar düzenlemek veya düzenlenmesine katkıda bulunmak,

Merkezin çalışma alanına giren konularda yurt içi ve yurt dışı bağlantılar kurarak, yurt içindeki ve yurt dışındaki ilgili kuruluşlar ve merkezler ile yakın ilişki ve işbirliğini sağlamak, Bu doğrultuda, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla etkileşim kurmak, ortak proje, yayın, toplantı ve değişim programları hazırlamak ve uygulamaya koymak,

Merkezin çalışma alanına giren konularda araştırmacıların gelişimine yönelik eğitim programları, kurslar, seminerler, konferanslar, ulusal ve uluslararası kongreler düzenlemek, bu çalışmalarla ilgili sertifikalar vermek ve faaliyetlerle ilgili yayınlar yapmaktır.

MERKEZ YÖNETİMİ

Merkez Müdürü

Doç. Dr. Gökçe Bayındır Goularas – Fransızca Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Merkez Müdür Yardımcısı

Dr. Öğr. Üyesi Işıl Zeynep Turkan İpek – Fransızca Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Merkez Sorumlu Asistanları

Proje Asistanı Edanur Önel – Sosyal Bilimler Enstitüsü

Proje Asistanı Şafak Yüca – Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü

Merkez Yönetim Kurulu

Prof. Dr. Ayşe Akyel (Eğitim Fakültesi Dekanı)

Prof. Dr. Dursun Arıkboğa (İ.İ.B.F. Dekanı)

Prof. Dr. Nuray Ekşi (Hukuk Fakültesi)

Prof. Dr. Demet Lüküslü (Sosyoloji Bölümü Bölüm Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Ebru İlter Akarçay (Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Nedret Kuran Burçoğlu (Çeviribilim Bölümü)

Prof. Dr. Meral S. Öztoprak (Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı)

Prof. Dr. Yaşar Gürbüz (Hukuk Fakültesi)

Prof. Dr. Duygun Yarsuvat (Hukuk Fakültesi)

Prof. Dr. Ahmet İnce (Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı)

Prof. Dr. Rauf Versan (İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi)

Prof. Dr. E. Şule Aydeniz (Almanca Uluslararası İşletme Yönetimi Bölümü)

Öğretim Görevlisi Mario Levi (Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü)

DÜZENLEDİĞİMİZ ETKİNLİKLER

10-11 Ekim 2016 - 21. Yüzyılda Uluslararası Göç Uluslararası Konferansı

01 Aralık 2016 – Las Ultimas Palavras Belgesel Gösterimi ve Söyleşi Programı

15 Aralık 2016 – Mikrofon Oyunculuğu- Kadir Özübek Söyleşi Programı

25-26 Şubat 2017 – Yeni Yasal Düzenlemeler Kapsamında Uluslararası Göç ve Türkiye Sertifika Programı

14 Mart 2017 – Kolektif Hafıza ve Kültür Prof. Dr. Nilüfer Narlı Söyleşi Programı

10-11 Ekim 2017 - 21. Yüzyılda Uluslararası Göç Uluslararası Konferansı - II

01 Aralık 2017 – Human Trafficking / İnsan Ticareti Paneli

14 Aralık 2017 – İstanbul Valili İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve İstanbul Valiliği Vatandaşlık Şubesi'ne Gezi

19 Aralık 2017 – Günümüzün ve Geleceğin Mesleği: Siyasi Danışmanlık – Dr. Gülfem Saydan Sanver, Şafak Yüca Söyleşi Programı

06 Mart 2018 – Sinema ve Siyaset: Belgesel Filmlerde Sömürgecilik – Doç. Dr. H. Özgür Adadağ

13 Mart 2018 – Tarih Yazımı: Tarih, Toplum ve Siyaset – Prof. Dr. Mehmet Ö. Alkan

14 Mart 2018 – Savaşın Bilinmeyen Yönleri: 18 Mart'a Özel Macera ve Sır Dolu Söyleşi – Burak Özcan

04 Nisan 2018 – 140 Journos ile Alternatif Medya – Engin Önder & Cem Aydoğdu

17 Nisan 2018 – Kültürlerarası İletişimde Müzik – Muammer Ketencioğlu

10-11 Ekim 2018 - 21. Yüzyılda Uluslararası Göç Uluslararası Konferansı - III

BİZİ TAKİP EDİN

KEKAM

KEKAM_Yeditepe

kekam_yeditepe

İLETİŞİM

kekam@yeditepe.edu.tr

kekam.yeditepe.edu.tr

0216 578 00 00-1696